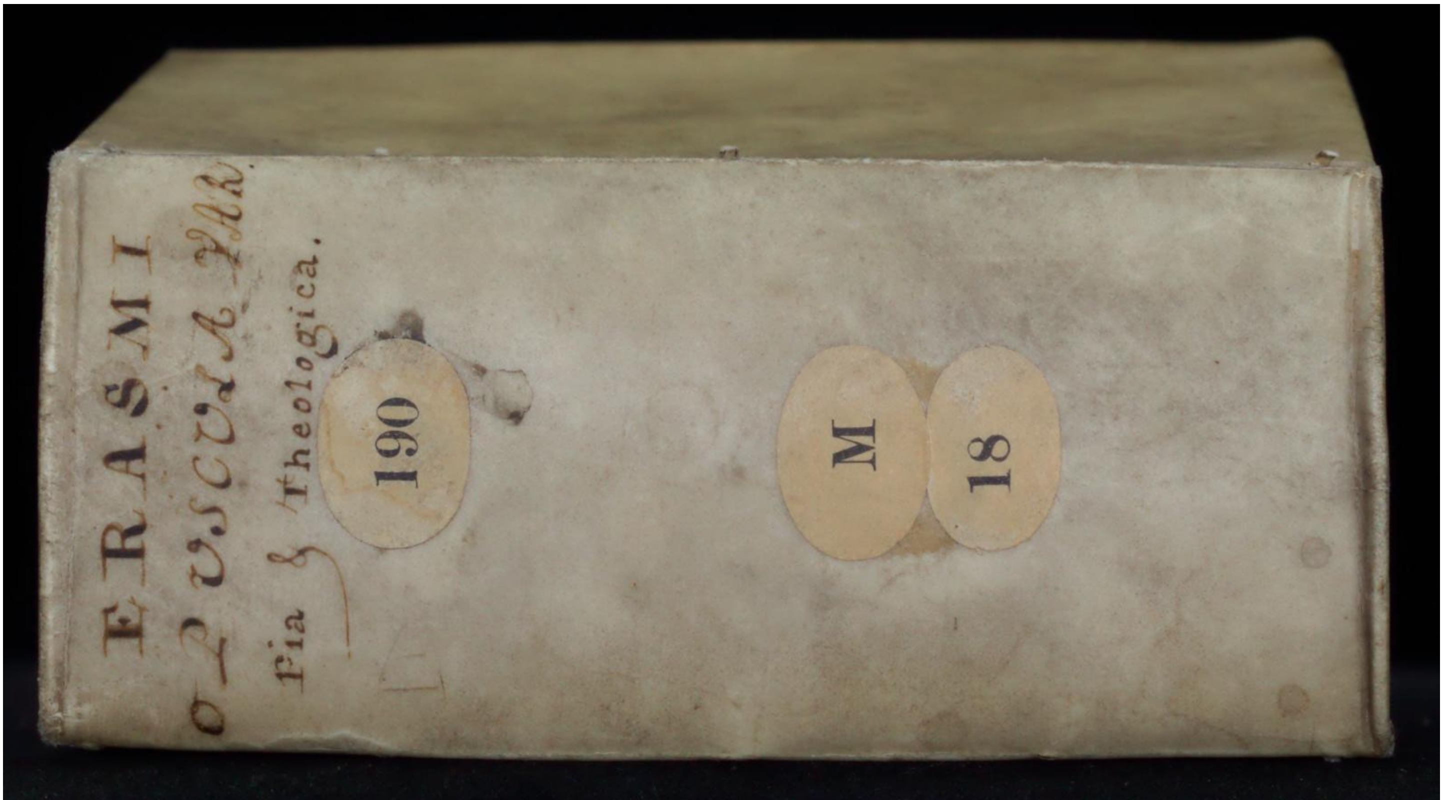
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [1]

DESIDERIUS ERASMUS Roterodamus

De

IMMENSA DEI MISERICORDIA.

LUGDUNI BATAVORUM,
Ex Officina IOANNIS MAIRE,
ANNO cIↄ Iↄ c XLI.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Reverendo in Chriſto Patri ac

D.D. CHRISTOPHORO

Epiſcopo Baſilienſi

DES. ERASMVS ROT.

S. D.

SAcello quod perquam elegans tua veneranda pietas Miſericordiis domini dicatum inſtituit, nos Miſericordiæ Encomium conſecravimus, nec ulla in re libentius paruimus voluntati tuæ Præſul integerrime, cui ſemper paremus perlibenter. Nullum enim argumentum magis congruebat vel iſti tuæ pietati, qua vehementer cupis univerſos mortales per Dei miſericordiam ſalutem conſequi: vel huic ſeculo longe corruptiſſimo. Nimirum in tanto miſeriarum diluvio, conveniebat omnes ad aſylum divinæ miſericordiæ cohortari. Hanc operam eo lubentius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tuo juſſu ſuſcepimus, quod reputaremus nos ſimul & tuæ ſanctiſſimæ voluntati gratificaturos, & Deo rem non ingratam facturos. Vtinam autem & apud homines tantum valeat ſtudium utriuſque noſtrum, ut noſtro hortatu quamplurimi priſtinam abjicientes malitiam, ambiant Domini miſericordiam, quæ tuam venerabilem ſenectutem ſemper fovere dignetur. Baſileæ IV. *Kalend. Auguſt. Anno* M. D. XXIV.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

DES. ERASMUS ROT.

De

MAGNITUDINE MISERICORDIARVM DEI.

QUoniam hodie de magnitudine miſericordiarum Domini verba facere conſtitutum eſt, fratres ac ſorores in Domino chariſſimi, ſine cujus præſidio, nihil omnino poteſt humana imbecillitas, cõmunibus votis imploremus Domini cõmunis miſericordiam, quæ ſic moderetur organũ linguę meæ, ſic afficiat animos veſtros, ut quẽadmodum ipſi per miſericordiam Domini diſcedemus cœleſti gratia locupletiores, ita in ſuum quiſque proximum largius effundat officia miſericordiæ. Nonnullis mos eſt hic ſalutare Virginem matrem, cui non inficiamur ubique plu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

plurimum honoris deberi, verum ad id quod nunc agimus videtur magis appoſitum, ſi me ſequamini ſic vobis præeuntem.

Æterni patris omnipotens ſermo Jeſu Chriſte, qui pollicitus es te interſuturum, ubicunque duo tresve conveniſſent in tuo nomine, vides quam hic multi in tuo nomine convenerint. Digneris igitur juxta tuum promiſſum huic intereſſe cœtui, ut ſancto tuo ſpiritu per omnium corda diffuſo, plenius intelligant miſericordiæ tuæ magnitudinem, quo ſimul & alacrius gratias agamus omnes pro miſericordia, quam toties experti ſumus, & avidius imploremus eam in omnibus noſtris neceſſitatibus, poſtremo ut Domini noſtri miſericordiam, quam ampliter in nobis experti ſumus, conſervi in conſervos pro viribus æmulemur. Amen.

Attentio.

Quod ſi juxta rhetorum præcepta, ea quiſque ſollicitus & attentus audit, quæ intelligit vehementer

menter ad ſe pertinere : non opor-
tet quenquam veſtrum in hoc ſer-
mone dormitare ; quandoquidem
omnibus ex æquo ſalus pendet
ex Domini miſericordia : neque
quiſquam eſt tam infans aut tam
ſenex, tam plebeius aut rex, tam
pauper aut dives, tam ſervus aut
liber, tam doctus aut indoctus,
tam peccator aut juſtus, quin &
expertus ſit in ſe Domini miſeri-
cordiam, & ad omnia quæ recte
conatur, egeat Domini miſericor-
dia. Quod autem argumentum favorabilius tractari poteſt, quam omnibus per Dei miſericordiam eſſe paratam ſalutem æternam? Æquum eſt igitur, ut in hac Concione, quotquot adeſtis, præbeatis vos non ſolum attentos, verum alacres ac lubentes. Nam ſibi quiſque faverit, quiſquis huic faverit orationi.

Benevolentia.

Inter multa mala, quæ genus humanum pertrahunt in æternum exitium, duæ præcipue peſtes ſunt, & capitales, à quibus in primis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

oportet cavere, quibus cordi pietas eſt, quique deſiderant ad æternæ felicitatis conſortium pervenire. Eæ ſunt, Fiducia ſui ac Deſperatio, alteram parit mens elata adverſus Deum, quam excæcavit amor ſui, alteram gignit hinc perpenſa criminum admiſſorum magnitudo, hinc divini judicii ſeveritas abſque recordatione miſericordiæ.

Utrumque malum tam peſtiferum eſt atque execrandum, ut à multis dubitatum ſit, utrum altero ſit deteſtabilius. Quid enim inſanius aut deploratius, quam hominem qui terra eſt ac cinis, qui quicquid eſt, aut poteſt, id totum debet divinæ beneficentiæ: cornua tollere adverſus eum, à quo conditus eſt, à quo redemptus eſt, à quo tot modis ad æternæ vitæ conſortium invitatur? Ingratitudinis eſt, eum contemnere, unde tantum beneficiorum acceperis: dementiæ eſt, ei velle rebellare, qui nutu poteſt perdere: impieta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

pietatis eſt, non agnoſcere conditorem, non vereri parentem, non amare ſervatorem. Auſus eſt hoc primum infelix Lucifer, qui ſibi vindicans, quod à Deo gratis acceperat, dixit in corde ſuo: In cœlum conſcendam, ſupra aſtra Dei exaltabo ſolium meum, ſedebo in monte teſtamenti in lateribus Aquilonis, aſcendam ſuper altitudinem nubium; ſimilis ero altiſſimo. Atque utinam mortales ſaltem hujus infelix ruina deterreret ab imitatione nefarii exempli, ſi non ipſa deterreret impietas. Etenim ſi Deus ſuperbientibus Angelis non pepercit, ſed in tartarum præcipitatos, ac æternis vinculis aſtrictos tradidit ſervandos ſupremo judicio, quid merebitur homo vermiculus, qui ut modo prorepſit è terra, ita mox eſt in terram vertendus, ſi erigat criſtas adverſus Deum? Quo dejectior eſt hominis conditio, hoc deteſtabilior eſt arrogantia ſibi cum Deo æqualitatem affectantis. Proditum eſt veterum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſabulis, ortam olim inter Deos ſeditionem, quæ Jovem ipſum compulerit relicto cœlo fugere in Ægyptum, atque illic aliena ſpecie latitare, ſed ſceleratius erat, quod moliti ſunt terrigenæ gigantes, qui conjurati adverſus Jovem, montes impoſuere montibus, ut expugnato cœlo Jovem ex arce depellerent. Merito ridetis, prophanę ſunt fabulæ, quas auditis, ſed tamen erudita vetuſtas hujuſmodi fabularum involucris aliquid ſignificare voluit, quod ad hominum mores exprimendos pertinet. Salmoneus in tartarum præcipitatus eſt, quod Jovis fulmen ac tonitru imitaretur. Sit ſane fabula, ſed quod fuere mortales homunculi, qui re ipſa ac ſerio ſibi divinos honores poſtularent, nonne Nabuchodonoſorem, qui ſe Deum fecerat, Deus vertit in brutam beſtiam, ut ex pecude rediret in hominem? Alexander Magnus, Jovis filius haberi voluit, ſeque in conviviis paſſus eſt

adora-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

adorari. Domitius Cæſar in omnibus diplomatis & epiſtolis, atque etiam ſermone Deus ac Dominus appellari voluit. Adrianus Antinoo ſuo divinos honores inſtituit. Quid autem hæc commemoro, quum ſolenne fuerit apud Romanos, Imperatores ſuos, poſteaquam homines eſſe deſierant, facere Deos? Quibuſdam etiam vivis divini honores habiti ſunt, quos oblatos admittere impiæ dementiæ eſt: uſurpare deploratæ cæcitatis. Si levis eſt hiſtoriarum auctoritas, audiamus quid Paulus Apoſtolus Theſſalonicenſibus ſcribat de Nerone, ſic enim interpretantur quidam. Et revelatus, inquit, fuerit homo peccati, filius perditionis, qui adverſatur & extollitur ſupra omne quod dicitur Deus, & quod colitur, ita ut in templo Dei ſedeat, oſtendens ſe tanquam ſit Deus. Sed fortaſſe mirum non videbitur, ſi qui boves, ſimias, canes, & his viliora ſaxa muta, lignaque pro Diis venera-

bantur, ſe pro diis haberi voluerint, nimirum his rebus longe præſtantiores, quibus populus divinos honores tribuebat. In Actis Apoſtolorum Herodes non ignarus unum eſſe Deum, cujus honos eſſet incommunicabilis, paſſus eſt ſibi acclamari in concione: Dei vox non hominis. Mox ab Angelo vindice percuſſus miſerabilis ille Deus pediculari morbo periit, quo non alius vel fœdior vel cruciabilior. Atque utinam non eſſent inter Chriſtianos, qui Luciferi impietatem imitarentur, non enim dicam vincerent. Quid? An exſpectatis hic, ut aliquid proferam ex arcanis confeſſionibus? Quid autem opus, quum in quibuſdam regionibus in foro, in templis, in conviviis, in luſibus, paſſim audiamus peierari per adorandum nomen Dei, leve eſt quod dixi, audimus abjurari nomen Dei, manifeſtis conviciis affici ſanctum nomen Chriſti, præmorſo indice, minas intendi in Deum, pollice inter

ter indicem & medium digitum porrecto, hoc fieri adverſus Deum omnis gloriæ fontem, quod in hominem extremæ ignominiæ, contumeliæ gratia fieri conſuevit? An non comperiuntur inter Chriſtianos, ſi tamen hi Chriſtiani vocandi ſunt, qui ob mox relinquendas opes, aut fœdam corporis voluntatem, aut momentaneos honores deſerto principe ſuo, fœdus impium pangunt cum hoſte Satana? conceptis verbis ſemel adjurantes quicquid interceſſerat fœderis cum Chriſto, & ſui corporis primitias inferis immolantes, quorum principi totam animam ſuam devoverant. Hæc comperta videmus publicis ſuppliciis expiari. Quid ſimile fecit Lucifer? Non pro illo mortuus erat Dei filius, nec tamen auſus eſt blaſphemias jacere in Deum, tantum affectavit honoris æqualitatem. Infelix illa regio, quondam quinque civitatibus potens, nunc peſtilens & abominandus lacus, pro dulcibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Jordanis aquis tetrum ferens bitumen, nec horrendi exempli memoriam ſinens apud poſteros intermori, homines habebat luxu libidineque perditos. Cæterum neminem illorum legimus eo progreſſum impietatis, ut Deum inceſſeret conviciis, ut male precaretur, ut minitaretur. Et tamen illi ſulphurea pluvia funditus interierunt omnes. Et ô rem deteſtabilem, inter Chriſti nomen profeſſos inveniuntur, qui audent, quod non auſus eſt Lucifer, quod non auſa eſt Gomorra, qui tam abominandis malis, etiam blaſphemiæ malum adjungunt. Video vos fratres chariſſimi ad horum commemorationem inhorreſcere, nec mirum, & ipſe commemorans toto corpore ſimul & animo perhorreſco, ſed tamen hic ſermo non ſolum eo conducit, ut declaremus quantum malum ſit, deſperatio veniæ, verum etiam quam immenſa ſit Dei miſericordia, cujus hodie ſuſcepimus Encomion,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

quæ tales etiam homines tolerat ac differt ad pœnitentiam. Ac fortaſſe nobis placemus quod inter nos rara ſunt exempla criminum quæ modo commemoravi, ſed quid refert, ſi lingua non ſonet blaſphemiam, quum multorum tota vita nihil aliud loquatur, quam blaſphemias in Deum. Qui gulæ ſerviunt, ventrem pro Deo colunt, qui ſine fine per fas nefaſque congerendis opibus inhiant, qui per cædes, proditiones, veneficia, magicas artes graſſantur ad honores, qui tyrannide pauperes opprimunt, qui ut ſuo obſequantur animo, bellorum incendiis miſcent orbem, nec in his tantis malis perſeverantes erubeſcunt aut reſipiſcunt, ſed ſumpta fronte meretricea, gloriantur etiam in rebus peſſimis, irridentes interim piorum vitam, nonne iſti factis ipſis loquuntur, non eſt Deus, &, vana ſunt Dei promiſſa, inanes ſunt Dei minæ, mendax eſt Euangelicus ſermo beatitudines cœlorum

lorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

lorum tribuens his, qui hic lugent, qui ſitiunt & eſuriunt juſtitiam, qui mites ſunt, qui perſecutionem patiuntur, qui maledictis inceſſuntur ob juſtitiam? Hac blaſphemia quid eſſe poteſt deteſtabilius? Et tamen ſi quid eſſe poteſt peius eo quod peſſimum eſt, omni lerna ſcelerum peior eſt deſperatio. Impius videns ſibi impune licere quicquid libet, elatus rerum ſucceſſu, dicit in corde ſuo: Non eſt Deus, & non eſt ſcientia in excelſo, nec ſunt illi curæ res mortalium. Porro quemadmodum minus injurius eſt in hominem, qui non credit illum eſſe, quam qui credit illum eſſe crudelem aut vanum: ita levius impii ſunt, qui prorſus negant eſſe Deum, quam qui credunt illum eſſe inexorabilem, ſpoliantes eum ea virtute, ſine qua reges jam non reges ſunt, ſed tyranni. At quiſquis abjecta ſpe veniæ deiicit ſeſe in deſperationis barathrum, is non ſolum non credit Deum omnipotentem, exiſtimans

mans aliquod eſſe flagitium, quod ille non poſſit diluere, verum etjam facit illum mendacem. Pollicitus eſt ille per prophetam ſe protinus commiſſorum omnium fore immemorem, ſimul atque peccator ingemuerit. Contra, Caina poſteritas dicit: Majus eſt peccatum meum, quam ut veniam merear. Quid ais impie? Si Deus victus magnitudine peccati, non poteſt ignoſcere, detrahis illi omnipotentiam: ſi non vult quod poteſt, mendax eſt & vanus, qui nolit præſtare, quod toties promiſit per ora Prophetarum. Infinitum eſt, quicquid in Deo eſt. Tria ſunt autem in illo pręcipua, ſumma potentia, ſumma ſapientia, ſumma bonitas Quanquam autem potentia ſolet aſſcribi patri tanquam peculiaris, ſapientia filio, bonitas ſpiritui ſancto: tamen nihil horum eſt quod non ſit omnibus perſonis ex æquo commune. Summam potentiam declaravit ſolo nutu condito hoc opere mirabili, cujus nulla

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

nulla pars eſt non plena miraculi, ipſis etiam culicibus & araneis clamantibus opificis immenſam virtutem. Rurſus quum dividit undas maris rubri, dum cohibito Iordanis defluxu pediti reddit pervium alveum : dum pugnanti Iosue, ſiſtit Solem ac Lunam : dum contactu ſanat leproſos, voce defunctos ad vitam revocat, ſe naturæ dominum oſtendit. Porro dum quæ inenarrabili potentia condidit, pari ſapientia conſervat & gubernat, demonſtrat ſeſe non minus eſſe ſapientem, quam omnipotentem. Quanquam autem nuſquam non relucet illius bonitas, quandoquidem hoc ipſum ſummę bonitatis erat, Angelos, & hunc mundum condidiſſe, quum ipſe ad ſummam felicitatem quam habet ex ſeſe nullarum rerum acceſſionem deſideraret, tamen mortalium genus in hoc proprie condidit, ut in his præcipue bonitatis ac miſericordiæ ſuæ magnitudinem explicaret ; ſiquidem hac parte

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

parte Deus nobis voluit non ſolum amabilior eſſe, verum etiam admirabilior. Regis potentiam ac magnitudinem admirantur nonnunquam & hi qui oderunt aut invident. Cæterum clementia ac beneficentia amabilis eſt etiam his qui non egent, videlicet contemplatione ſortis humanæ per quam unicuique poteſt incidere ut egeat. At nullus eſt, aut fuit, aut erit hominum, qui non egeat Dei miſericordia. Quandoquidem juxta teſtimonium ſcripturæ veteris, nec aſtra munda ſunt in conſpectu Dei, & in angelis ſuis reperit iniquitatem. Et Paulus ad Romanos clamat: Non eſt diſtinctio, omnes peccaverunt, & egent gloria Dei, ut omne os obſtruatur, & ſubditus fiat omnis mundus Deo. Nunc audiamus quam huic concinat myſticus ille Pſaltes, qui magna ſpiritus alacritate juſtos omnes exhortatur, ut ſpirituali cithara, ut pſalterio decachordo, ut cantico novo, ut ingenti vociferatio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ne celebrent Dei gloriam. Diligit, inquit, dominus miſericordiam & judicium, miſericordia domini plena eſt terra. Semel duntaxat mentio eſt facta judicii, ſed miſericordiæ mentio repetitur, cum hoc elogio, quod hac plena eſt terra. Auſim & illud addere, ſancti Iob & Apoſtoli fretus auctoritate: miſericordia domini non ſolum terram eſſe plenam, ſed & cœlum & inſeros. Quid canit Pſalmus 35? Domine in cœlo miſericordia tua, & veritas tua uſque ad nubes. Senſerunt inferi miſericordiam domini, quum refractis tenebrarum portis, educeret vinctos in regnum cœleſte. Si quis comtempletur opera Dei, quæ juxta myſticam Moſi narrationem perfecit primis ſex diebus, non poterit non vehementer admirari potentiam & ſapientiam ineffabilem, & exclamare voce totius eccleſiæ: Pleni ſunt cœli & terra gloria tua. Nec ſibi temperabit, quin erumpat in hymnum trium pue-

rorum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

rorum : Benedicite omnia opera domini domino, laudate & ſuperexaltate eum in ſecula. Quicquid conditum eſt in cœlis, quicquid ſupra cœlos, quicquid in terris, quicquid ſub terra, quicquid in aquis, quicquid in aëre, perenni voce prædicat gloriam domini. Sed quid dicit Pſalmus 144. Miſerator & miſericors dominus, patiens & multum miſericors. Suavis dominus univerſis, & miſerationes ejus ſuper omnia opera ejus. Ergo eſt aliquid mirabilius, quam condidiſſe cœlos, cum tot ſyderum luminibus, condidiſſe terram cum tanta animantium, arborum, ac rerum omnium varietate, condidiſſe angelicarum mentium agmina? Quis hoc auderet affirmare, niſi Propheta clare pronunciaret, miſerationes domini ſuperare reliquorũ omnium illius operum gloriam. Et tamen non dubitabit hoc eſſe verũ, quiſquis religioſa curioſitate conſideraverit, quanto mirabilius reſti-

tuerit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tuerit hominem, quam condiderit. An non mirabilius eſt, Deum eſſe factum hominem, quam angelos eſſe conditos à Deo? An non mirabilius eſt, Deum involutũ pannis vagire in præſepi, quam illum regnare in cœlis quos condidit? Hic demum Angeli velut in facto omnium maxime ſtupendo canunt gloriam in altiſſimis Deo. Vident infimam humilitatem, & agnoſcunt excelſiſſimam ſublimitatem. Totum hoc conſilium redimendi generis humani, Chriſti vita, Chriſti doctrina, Chriſti miracula, afflictio, crux, reſurrectio, apparitio, aſcenſus, miſſio ſpiritus, per paucos humiles & idiotas homines innovatus orbis: hoc, inquam, conſilium nonne undique miraculis plenum eſt, ipſis etiam Angelicis ſpiritibus inperveſtigabile? Conditi mundi rationem vident & intelligunt impii dæmones, inſtaurati mundi conſilium latuit illos, atque hic ars artem ſefellit, ars misericor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

diæ feſellit artem malitiæ. Conditus mundus opus erat potentiæ, ſic reſtitutus mundus, opus erat miſericordiæ. Cornua inquit Abacuc, in manibus ejus, ibi abſcondita eſt fortitudo ejus. Quid cruce deſpectius? quid infirmius crucifixo? At ſub illa infirmitate latebat immenſa potentia divinæ miſericordiæ, quæ fregit, devicit, contrivit univerſam ſatanæ tyrannidem. Idem Propheta quum haberet aures eruditas, quum haberet oculos fide perſpicaces, audivit univerſam hanc mundi fabricam ex omni parte narrantem Dei magnitudinem, & extimuit. Conſideravit opera illius, & obſtupuit. Et tamen quaſi in his omnibus parum adhuc eſſet perſpicua Dei magnitudo, ſubjecit quod hæc omnia vinceret opera. In medio duorum animalium cognoſceris. In confinio veteris ac novi Teſtamenti factus homo prodidit illud unice ſtupendum miſericordiæ ſuæ miraculum. Nimirum hoc eſt quod

mox

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

mox adiicit Propheta : Quum ira-
tus fueris, miſericordiæ recorda-
beris. De his qui miranda geſſe-
runt, ſolemus dicere : In cæteris
vicit omnes, in hoc vicit ſeipſum.
De Deo fas erit ſimile quiddam di-
cere : In omnibus factis ſuis Deus
incomparabilis eſt & inimitabilis,
in miſericordia ſuperat ſeipſum.
Nullam autem virtutem literę di-
vinæ ſic attollunt in Deo, ut mi-
ſericordiam, quam aliquando ma-
gnam, aliquando nimiam appel-
lant, aliquando multitudinis quo-
que numero copiam exuberantem
illius exaggerant. Rex ille Prophe-
ticus eodem in loco magnitudi-
nem ac multitudinem divinæ mi-
ſericordiæ complectitur : Miſere
re mei Deus, ſecundum magnam
miſericordiam tuam, & ſecun
dum multitudinem miſerationum
tuarum dele iniquitatem meam
Ubi magna miſeria eſt, ibi opu
eſt magna miſericordia. Si conſi
deres quam atrox fuerit peccatum
David, agnoſcis miſericordia
magnitu

magnitudinem : ſi reputes quot modis peccarit in uno crimine, vides multitudinem miſerationum ejus. Nunquam ingens flagitium ſolum committitur, culpa culpam, velut in catenis anſam anſa, trahit. Primum duo capitalia facinora conjunxit, homicidium & adulterium, utrumque gravius erat in rege, cujus officium erat in aliis alia commiſſa punire. Principes :nim quo impunitius peccant a- ›ud homines, hoc gravius offen- lunt Deum. Gladium gerebat ul- orem homicidii, & ipſe perpetrat iomicidium. Per illum adulteræ radebantur lapidantibus, & ipſe ompellit ad adulterium. Porro ad- lterium etiam illud peculiariter xaggerat, quod quum domi habe- :t uxorum greges & concubina- ım, tamen non ex inopia ſed ex ıſcivia concupivit alienam, ut ra- :to potius quam ſtupro delectari ſus ſit. Neque enim par crimen t ejus, qui coactus egeſtate ſuf- ratur aliquid diviti, & ejus qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

domi opulentus, tenuem veſte quam habet unicam ſpoliat. Hanc criminis atrocitatem impingit illi Nathan propheta ſub parabola divitis raptoris, & pauperis ſpoliati. Iam nullum homicidii genus immanius, quam quod non caſu, aut ſubita animi commotione, ſed deſtinato conſilio, captata oportunitate, committitur. Nihil commeruerat Urias, noverat rex illum fidelem, & hac ipſa hominis ſynceritate abuſus eſt ad illius exitium. Ille non ſuſtinuit ingredi domum ſuam cubiturus cum uxore, quod arca Dei teneretur ſub pellibus, & Ioab dux belli cum populo dormiret humi, nec tanta probitas hominis avertit regis animum à maleficio. Poſtridie vocatum ad cœnam inebriavit, captans occaſionem perdendi illum ſi quid per temulentiam incircumſpectius effutiſſet, nec temulentu[s] Urias ſuſtinuit ingredi domum ſuam, fruiturus uxore. Additu[s] eſt alius dolus, quo fortis ac fidu[s]
bella

bellator interiret. Tradita eſt epiſtola homicida, nihil ſuſpicanti, quod rex ob perſpectam hominis ſynceritatem non metuebat ne reſignatam legeret. Communicata eſt homicidii culpa cum duce Ioab, quemadmodum cum Berſabee communicarat adulterium. Nec unus periit Urias, verum ut lateret fraus, complures vocati ſunt in diſcrimen, magna vis hominum jaculis hoſtium objecta eſt, ut unus innocens interimeretur, regis libidini locum daturus. Igitur in uno crimine, quantum ineſt criminum? Si unicum fuiſſet flagitium, ſed ingens, opus erat magna miſericordia. Nunc David videns multiplex ac varium eſſe peccatum ſuum, implorat multitudinem miſerationum. Quã vero late pateat Dei miſericordia, declarat Pſalmus 25. Homines, inquit, & jumenta ſalvabis domine, quemadmodum multiplicaſti miſericordiam tuam. Deus non ſolum ſervat homines, verum etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

jumenta propter homines ſervare dignatur. Rurſus alibi quam exultat ſpiritus propheticus, quum ait, Miſericordias domini in æternum cantabo. Et in cœlis igitur ſemper hymnis celebratur Dei miſericordia, quemadmodum dicit & alius Pſalmus: Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus. Atqui videbatur futurus finis canendæ miſericordiæ, poſteaquam veniſſet finis omnis miſeriæ, niſi & ipſa felicitas, qua pii fruuntur in cœlis, donum eſſet miſericordiæ, & ipſe cruciatus impiorum multa Dei miſericordia temperatus eſſet. Quid autem dicendum eſt, ubi tota vita mille malis & omni vitiorum Lerna undique corrupta eſt? Nimirum clamandum cum Aſaph: Domine ne memineris iniquitatum noſtrarum antiquarum, cito anticipent miſericordiæ tuæ; quia pauperes facti ſumus nimis. Rurſus alibi: Miſericordiæ tuæ multæ domine: ſecundum elo-

quium

quium tuum vivifica me. Iterum alio in loco David velut expoſtulans cum Deo, clamat: Ubi ſunt miſericordiæ tuæ antiquæ domine? Rurſum Pſalmo 106. Confiteantur domino miſericordiæ ejus: & mirabilia ejus filiis hominum: qui verſus velut intercalaris in hoc Pſalmo ſubinde repetitur. Item in Pſalmo qui proxime præcedit: Et dedit nos in miſericordias in conſpectu omnium qui ceperant eos. Miſericordias dixit, quia multa commemoraverat impie facta, quibus iram Dei provocarant. Et David, undique prementibus malis, ait: Melius eſt, ut incidam in manus domini, multæ enim miſericordiæ ejus ſunt, quam in manus hominum. Frequenter ut in uno crimine multa inſunt crimina, ita in una miſericordia multę inſunt miſericordiæ. Semel redemit genus humanum, ſed hic quam multiplex ineſt miſericordia? Id oculo fidei perſpiciens Eſaias, ita loquitur ſub per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſona Dei promittentis ſervatorem
Eſa 55. Ieſum : Et feriam vobiſcum pa-
ctum ſempiternum, Miſericordias
David fideles. Simili tropo Deus
placatus, loquitur apud Hiere-
Hie. 42. miam, Et dabo vobis miſericor-
dias & miſerebor veſtri. Multis
urgentibus malis, multæ promit-
tuntur miſericordiæ. Similiter
poſt multas afflictiones Deus pro-
pitius factus populo ſuo, ſic loqui-
Zach. 1. tur apud Zachariam: Revertar ad
Hieruſalem in miſericordiis, &
domus mea ædificabitur. Sed
quid recenſemus hæc ex Veteris
Teſtamenti libris, in quibus to-
ties obvium eſt miſericordiarum
nomen. Et tamen ea lex à juſto
Deo, non à bono profecta quibuſ-
dam hæreticis creditur, quum ni-
hil aliud fere creperet quam miſe-
ricordias domini. Quo minus mi-
randum, ſi Paulus Apoſtolus in
Ca. 1. ſecunda ad Corinthios Epiſtola
conſona verbis Propheticis, ſcri-
bit hunc in modum : Benedictus
Deus & Pater domini noſtri Ieſu
Chriſti

Chriſti, pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra. Apoſtolus aliquid addidit miſericordiæ. Nam miſericordiæ eſt ignoſcere quod commiſſum eſt. Hic, quod majus eſt, Deus ex ultore fit conſolator. Hęc ideo repetivimus ex arcanis libris, ut intelligamus hoc tropo ſermonis ſignificatam immenſam & ineffabilem erga omnes & in omnibus malis, Dei miſericordiam. Idem indicatum eſt alio tropo, qui vel anadiploſis eſt, quam Latine poſſis vocare conduplicationem, vel anadiploſi finitimus. Etenim quemadmodum Hebræi bonum bonum vocant, quod eximie bonum videri volunt: & malum malum, quod inſigniter malum: ita frequenter Deus in arcanis literis miſericors & miſerator dicitur, ob excellentem miſericordiæ magnitudinem. Sic legis Pſalmo centeſimo quadrageſimo quarto: Miſerator & miſericors dominus, &

quaſi hoc quoque parum eſſet, adjecit, patiens & multum miſericors. Rurſus alio Pſalmo: Memoriam fecit mirabilium ſuorum miſericors & miſerator dominus. Conſimiliter apud Ioëlem: Scindite corda veſtra & non veſtimenta veſtra, miſericors enim & miſerator eſt dominus, & agens pœnitentiam ſuper maliciis. Et apud Hie-
Ier. 31. remiam: Idcirco conturbata ſunt viſcera mea ſuper eum, miſerans miſerabor eos, ait dominus. Quid eſt miſerantem miſereri, niſi ſupra modum miſereri? Eodem pertinet, quod quum immenſum ſit, quicquid eſt in Deo, tamen quod apud homines in vitium ſonat, id illi videntur tribuere ſacræ literæ, nimiam quandam & immodicam miſericordiam. Hoc dictum ſic accipiet veſtra pietas, ut perſuaſa nihil eſſe in Deo, quod ulli vitio ſit obnoxium, intelligat hoc tropo ſcripturam ſeſe ad humanos ſenſus accommodantem ſignificare miram quandam & in-
credi-

credibilem hyperbolen miſericordiæ divinæ. Quod ut explanatius dicam, voſque rectius accipiatis, ſic veſtro cum animo perpendite. Si quis rex ſeveras leges tuliſſet in homicidam, ſemel condonans perpetratum homicidium, fortaſſis adſcribetur clementiæ. Quod ſi idem eidem jam decies ac ſępius in idem facinus revoluto condonaret, nonne clamarent omnes immodicam eſſe regis clementiam, quæ legum vigorem dilueret, & improbitatem ad peccandum invitaret impunitate? Item pater qui ſemel aut iterum filio pecuniæ nequiter profuſæ veniam daret, fortaſſis lenis ac mitis diceretur. Idem ſi ſæpius peccanti ſubinde pecuniam crederet, nonne dicerent omnes, immodice lenis eſt, & indulgentia ſua corrumpit filium? Multo juſtius id diceretur, ſi idem faceret ſervo. Ad hæc ſi quis maritus uxorem ſemel in adulterio deprehenſam reciperet in gratiam, nimirum omnes admira-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

rentur tam lenem inveniri maritum, qui talem mulierem dignaretur ſuo cubiculo. At idem ſi mulierem ſubinde fallentem conjugii fidem. & nunc huic nunc illi adultero ſeſe conglutinantem receptaret, nonne totus populus diceret eum aut inſigniter fatuum, aut uxoris ſuæ lenonem? Deus autem, qui rex eſt noſter, qui pater eſt, qui dominus, qui ſponſus, nullum excipit peccati genus, nullum præſcribit peccandi numerum, quoties reſipiſcimus, remittit pœnam, quam æterna lex illius comminata eſt, recipit in familiam, introducit in cubiculum charitatis ſuę, nec recipit ſolum, verum etiam omnium admiſſorum obliviſcitur. Ovem perditam humeris ſuis reducit ad caulas, invitat ſanctorum eccleſiam ad commune gaudium, occurrit filio prodigo redeunti domum è longinqua profectione, profert ſtolam & annulum, jubet occidi vitulum inſignem. Quid hæc ſonant aliud, quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

immodicam quandam ac nimiam, ut ita dixerim, Dei miſericordiam? Jam vero minus mirum videatur, ſi homo ſæpius ignoſcit homini peccanti, qui & ipſe ſit aliquando prolapſus in eadem peccata, aut certe prolabi poſſit, ſi rex ignoſcat ei, cujus officium aliquando expertus eſt ſibi commodo fuiſſe, aut pater condonet filio, cujus conſuetudine ſentit ſublevari ſenectutem ſuam, ſi dominus gratiam faciat ſervo, cujus opera juvetur, ſi maritus adulteræ, cujus convictum expertus ſit àliquando fuiſſe jucundum. Inter homines nonnunquam metuit is, qui ignoſcit, eum cui condonat, nonnunquam ulciſci nec poteſt, ſi velit. At Deus qui nullius eſt indigens, qui nutu poteſt, ſi velit, perdere, toties à nobis ſpretus, deſertus, abnegatus, tolerat, invitat, recipit, amplectitur. Ut non eſt vehementior charitas, quam inter maritum & uxorem, nec arctior conjunctio, ita non eſt implacabilior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ira, quam proditæ fidei conjugalis. Et tamen audi quid apud Eſaiam loquatur lenis dominus adulteræ ſuæ, tot adulteriis pollutæ: Vulgo dicitur, Si dimiſerit vir uxorem ſuam, & illa recedens ab eo duxerit virum alterum, nunquid revertetur ad eam ultra? Nunquid non polluta erit & contaminata mulier illa? Tu autem fornicata es cum amatoribus multis, & tamen: Revertere ad me dicit dominus, & ego ſuſcipiam te. Homo maritus uxorem quam ipſe fortaſſis ob levem culpam aut cauſam dimiſit, non recipit, ſi poſt divortium ſe junxerit alteri viro. Non enim patitur alterius viri conſortium maritalis amor. Deus autem ſponſam ſuam, pro qua mortuus eſt, quam ſibi ſuo ſanguine purificavit, toties ultro fugientem, ſeque proſtituentem immundis ſpiritibus, tamen non faſtidit revertentem. Nec mirum eſt, ſi nimiam habet miſericordiam, qui nimiam habet erga nos chari-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

charitatem. Non veretur hoc ſcri-
bere Paulus Epheſiis, Eramus na- Ephe. 2.
tura filii iræ, ſicut & cæteri, Deus
autem qui dives eſt in miſericor-
dia, propter nimiam charitatem
ſuam, qua dilexit nos, & cum eſ-
ſemus mortui peccatis, convivifi-
cavit nos in Chriſto. Planius expri-
mit nimiam patris erga nos chari-
tatem Ioannes in Euangelio ſuo. Ioan. 3.
Sic, inquit, Deus dilexit mun-
dum, ut filium ſuum unigenitum
daret, ut omnis qui credit in eum
non pereat, ſed habeat vitam æ-
ternam. Cui congruenter ſuccinit Rom. 2.
Paulus ſcribens ad Romanos. Qui
etiam proprio filio ſuo non pe-
percit, ſed pro nobis omnibus tra-
didit illum, quomodo non etiam
cum illo omnia nobis donavit?
Hæc tanta charitas, hæc tanta mi-
ſericordia, ſi conferatur ad o-
mnem humanam charitatem, ac
miſericordiam, ſi ad merita no-
ſtra, nonne merito videatur im-
modica? Atque id ſane magis ve-
rum eſſe liquebit, ſi perpenderi-
mus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

mus qualis ſit ille, qui ſic nos diligit, ſic ſua miſericordia proſequitur, quales nos quos Deus tanto dignatur honore. In ſe quiſque deſcendat, poſt nomen in baptiſmo datum, poſt abjuratum ſatanam cum pompis ſuis, quoties ſacramenti deſertor ad hoſtem ſponſi ſui defecerit, quoties poſt acceptam à ſacerdote criminum abſolutionem in graviora relapſus ſit, imo quoties eodem die recidat in ea quæ deteſtatus eſt. Nemo ſibi blandiatur, chariſſimi, quiſquis furatur aut adulterium committit, quiſquis invidet aut obtrectat fratri, quiſquis ambit honores hujus mundi, deſeruit ſponſum ſuum Chriſtum, divertit à patre ſuo, defecit à rege ſuo, profugit à domino ſuo. Sed de his plura dicendi fortaſſe paulo poſt dabitur locus commodior. Nunc quo plenius intelligatis quam late pateat immenſa domini miſericordia, ſcire debetis, quod in ſacris literis miſericordiæ vocabulum nonnun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

quam ſonat munificentiam, interdum gratiam prævenientem, interdum ſublevantem, aliquoties conſonantem, rurſus alibi medicantem, frequenter autem ignoſcentem, aut etiam punientem. Nam mea quidem ſententia quod apud Lucam loquitur Dominus, Eſtote miſericordes, ſicut & pater veſter miſericors eſt, ad beneficentiam potiſſimum pertinet. Perfecta ſiquidem beneficentia eſt, ſi quis benefaciat inimicis. Explanatius hoc dixit Matthæus in ſimili ſermone domini, Eſtote, inquit, vos perfecti ſicut & pater veſter cœleſtis perfectus eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, ac pluit ſuper juſtos & injuſtos. Quoniam autem nihil habemus quod non gratis acceperimus à Deo, quicquid poſſumus aut ſumus, quicquid poſſidemus, Dei miſericordia eſt. Imo quod angelos, quod hunc mundum condidit, Dei miſericordia eſt. Si ſibi condidiſſet, potentia aut ſapien-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tia laudari poterat, nunc quoniam hæc omnia nobis condidit, nonne agnoſcimus immenſam Dei miſericordiam? Cui volvuntur orbes cæleſtes, cui lucent ſol per diem, luna cum ſtellis per noctem, niſi homini? Cujus uſibus hæc omnia condita ſunt, quum nihil eſſent cui pendulæ nubes umbram faciunt & arva rigant? Cui ſpirant auræ, cui fluunt amnes, ſcatent fontes, æſtuant maria, ſtagnant lacus, cui tellus fœcunda tantum gignit animantium, tantum gignit opum, niſi homini? Nihil enim omnium rerum non ſubjecit homini, ſolum hominem voluit ſibi ſubjectum eſſe. Quemadmodum teſtis eſt & Paulus ad
Cor. 1. Corinthios ſcribens: Omnia veſtra ſunt, vos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei. Et quod in Geneſi narrat Moſes, repetit Pſalmus o-
Gen. 1. ctavus, admirans Dei bonitatem, qui pro ſua miſericordia tantum beneficiorum in hominem contulerit: Quid, inquit, eſt homo, quod

quod memor es ejus, aut filius hominis, quoniam viſitas eum? Minuiſti eum paululum ab Angelis, gloria & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum. Omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus, oves & boves univerſos, inſuper & pecora campi, volucres cœli, & piſces maris. Dicam adhuc, quid ſublimius eſt, etiam Angelos cœleſtes debemus, miſericordiæ domini. Sit leve pondus meo ſermoni, ni Paulus hoc clare docet ſcribens Hebræis, etenim de Angelis loquens: Nonne, inquit, omnes ſunt adminiſtratorii ſpiritus, in miniſterium miſſi propter eos qui hæreditatem capiunt ſalutis? Et in veteri pariter ac novo Teſtamento frequenter legimus Angelorum miniſterio refocillatos famelicos, liberatos captivos, propugnatas regiones, depulſa mala, læto nuntio recreatos pios. Quin ipſe dominus in Euangelio: Angeli, inquit, eorum ſemper vident faciem patris

Heb. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

patris qui in cœlis eſt. Quid hac dignatione mirabilius, homunculis additos Angelos pædagogos? Ergo quicquid habes homo, habes autem omnia, donec manſeris in Chriſto, totum hoc illius miſericordiæ feras acceptum. Alioqui Paulus obſtrepet tibi: Quid habes homo, quod non accepiſti? Et ſi accepiſti, quid gloriaris quaſi non acceperis? Porro quicquid mali videris in aliis, agnoſce Dei prævenientem miſericordiam, de qua David non uno in loco: Et miſericordia ejus præveniet me. Non es natus nothus, claudus aut cæcus, non pauper, non hebetis ingenii, quemadmodum naſcuntur multi, age gratias miſericordiæ prævenienti. Quicquid malorum accidit homini, tibi poterat accidere, niſi tui tutelam egiſſet Dei miſericordia. Rurſus non es adulter, non perjurus, non homicida, non ſacrilegus, quemadmodum ſunt heu nimium multi, agnoſce Dei miſericordiam, hoc enim eras niſi te

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

protexiſſet Dei miſericordia. Quū Phyſiognomus quidam de Socrate pronuntiaſſet, quod eſſet homo luxus avidus, & immoderatæ libidinis, diſcipulis, quibus nota erat præceptoris incredibilis temperantia, partim irridentibus hominem, partim etiam indignantibus: Socrates & illos coërcuit, & illum ſublevavit, dicens, rem divinavit. Hæc omnia eram, ni me philoſophia docuiſſet temperantiam. Sed rectius, quod Socrates tribuit philoſophiæ, vir optimus Franciſcus tribuit divinæ miſericordiæ. Quum enim quodam tempore ſocius ejus ſic ab ipſo juſſus, conjeciſſet in eum quicquid convitiorum in hominem ſceleroſum dici poſſet, ſacrilegum, patricidam, ſycophantam, ſtupratorem, veneficum appellans, patientiſſime tulit, ac ſemetipſum deploravit. Alio vero tempore roganti ſocio, cur compulſus eſſet, ut tanta mendacia diceret in innocentem, nihil enim horum in ipſum

compe-

competere. Nihil, inquit, mei-
titus es, omnia hæc eram, & mul-
to etiam plura, ni miſericordia
Dei ſervum ſuum ſervaſſet ab his
malis. Nec prævenit nos ſolum
Dei miſericordia provocans ad
pietatem, verum etiam conantes
adjuvat, comitatur proficientes,
denique largitur ut perficiamus
quod humanæ vires præſtare non
poterant. Hujuſmodi miſericor-
diæ genus mihi videtur ſignificare
Paulus Apoſtolus, quum alias fre-
quenter, tum in ſalutationibus
precans gratiam & pacem, in Ep-
ſtolis ad Timotheum addit etian
miſericordiam. Etenim citra præ
judicium melioris ſententiæ, ſ
quis adferet, mihi videtur grati
pertinere ad vocationem, vocamu
autem per fidem, hoc eſt credu
litatem, Ea fides gratuitum e
Dei donum, & ob id quibus i
contingit, debent divinæ miſeri
cordiæ. Miſericordia ad chariſma
ta, quæ varie diſtribuuntur cuiqu
pro modulo fidei. Pax ad totiu
vit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

vitæ innocentiam , ſine qua nec cum Deo conſtat amicitia , nec cum fratribus vera concordia. Quoties autem eripimur à malis , quibus affligimur , ne tribuamus aſtris , ne fortunæ , ne prudentiæ noſtræ , totum miſericordiæ Dei adſcribamus. Nemo peccatorum vinculis irretitus liberari poteſt , niſi ſubveniat divina miſericordia. Docet hoc Pſalmus centeſimus vigeſimus nonus : *Quia apud dominum miſericordia , & copioſa apud eum redemptio , & ipſe redimet Iſraël ex omnibus iniquitatibus ejus.* Porro quod ex corporalibus etiam malis eripit Dei miſericordia , declarat Paulus ſcribens Philippenſibus Epaphroditum ægrotaſſe uſque ad mortem , ſed Deus , inquit , miſertus eſt ejus , non ſolum autem ejus , verum & mei , ne triſtitiam haberem ſuper triſtitiam. Neque quicquam intereſt inter miſericordiam ſublevantem , & conſolantem , niſi quod ſublevamur ademptis malis

quibus

quibus premebamur, cæterum ad-
eſt miſericordia conſolatrix, quo-
ties in mediis afflictionibus læta-
rum rerum admixtu temperat ad-
verſitatis moleſtiam, faciens cum
tentatione proventum, ut inquit
Paulus, quo poſſimus ſuſtinere.
Atque hæc ipſa mala frequenter
immittuntur à miſerante Deo, quo
nos vel purget à malis admiſſis,
vel retrahat ab admittendis, vel
ut virtutis exercendæ materiam
ſubminiſtret. Ita tentatus eſt A-
braham, ita Iob variis malis ex-
ercitus, ita quicunque unquam
pie vixerunt in Chriſto Ieſu, in
mundo hoc velut aurum igni, va-
riis afflictionibus probati ſunt. Ubi
ſunt iſti, qui Deo obmurmurant
quoties incidit morbus corporis;
aut mors liberorum, aut uxoris;
quoties res familiaris damno mi-
nuitur, quoties fallunt agrorum
proventus, non intelligentes hæc
eſſe certiſſima ſigna miſerentis no-
Prov. 3. ſtri Dei? Audiamus potius quid
nos admoneat Salomon: Diſcipli-
nam

am domini fili mi ne abjicias, ne-
e deficias, cum ab eo corripueris,
uem enim diligit dominus, cor-
ipit, & quaſi pater in filio com-
lacet ſibi. Eandem ſententiam
erbis nonnihil mutatis ad He-
ræos repetit Paulus: Quem enim Heb. 12.
iligit dominus caſtigat, flagellat
utem omnem filium, quem reci-
it. Ergo dilectiſſimi fratres, quo-
ies ingruit adverſitatis procella,
uxta Pauli conſilium, in diſcipli-
a perſeverate, ſcientes quod tan-
uam filiis offerat ſe vobis Deus.
udite vocem miſericorditer cor-
ipientis filios ſuos patris in Pſal-
no octogeſimo octavo: Si juſti-
ias meas prophanaverint, & man-
ata mea non cuſtodierint, viſita-
o in virga iniquitates eorum, &
n verberibus peccata eorum. Mi-
ericordiam autem meam non di-
pergam ab eo, neque nocebo in
eritate mea. Sic & Paulus filiis, 1.Cor.4.
uos amabat, minitatur dicens:
Quid vultis in virga veniam ad
os, an in ſpiritu lenitatis & man-
ſue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Ibid. 5. ſuetudinis? At idem: De his, in
quit, qui foris ſunt, quid attine
me judicare? Nulla vox acerbio
filiis quam quum audiunt à patre
agite quicquid libet, mea nihil re
fert. Siquidem hic eſt ſermo me
ditantis abdicationem. Nimirun
hæc parentum lenitas quavis ob
jurgatione durior eſt. Ut igitur e
crudelis indulgentia, ita eſt miſe
Pſal. 140 ricors correptio. Corripiet, in
quit, me juſtus in miſericordia, &
increpabit me, oleum autem pec
catoris non impinguet caput meũ
Paulus Æmilius Romanus du
rebus miro ſucceſſu ex ſententi
geſtis, magnum aliquod malun
imminere divinabat. Et Polycra
tes Samiorum tyrannus conatu
eſt fortunæ perpetuo blandienti
invidiam annuli pretioſiſſimi ja
ctura redimere. Quanto magis no
bis impie viventibus metuendun
eſt, ne juſta Dei vindicta immi
neat, quoties nobis rerum tem
poralium diu blanditur proſperi
tas. Deus enim in propheticis li
teri

teris, quum implicabilem iram exprimere vult, comminàtur ſeſe ablaturum virgam ſuam ab illis nec ullis afflictionibus medicaturum peccatis illorum. Abſit à nobis chariſſimi talis felicitas. Quin potius ſi quid ſerenitatis indulget patris noſtri miſericordia, gratias agamus illi, ſoliciti necubi abutamur illius benignitate: ſin urgent adverſa, nihilo ſecius illi gratias agentes, totos nos illius dedamus arbitrio. Ut corpore valeas, permittis te medico homini, credis te chirurgo ligandum, ſecandum, urendum: ut animæ ſalutem æternam compares, non credes te conditori, domino, patri, & ſervatori? Non audes præſcribere medico, hac & hac ratione curato me, & Deo præſcribemus, quomodo oporteat noſtræ ſaluti conſulere? Paulus Apoſtolus tolerat angelum Satanæ, ſibi imminentem & colaphos impingentem, quod ſic expediret ad dotium, quas acceperat, cuſtodiam. Quum 2. Cor. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

infirmior, inquit, tunc fortis ſum. Et libenter gloriatur in infirmitatibus ſuis, ut poſſideat inhabitantem in ſe virtutem Chriſti. Nos qui ſumus, qui deprecemur hanc Dei miſericordiam, variis afflictionibus velut amaris pharmaci ſalutem noſtram procurantis: Vulgus ubi quem videt claro genere prognatum, in re ſplendida, corpore felici, cumulatum honoribus, dicere ſolet: Quantum ill debet Deo? Sic judicant homines, felicitatem æſtimantes ex hi quæ foris videntur. At ſi quis rer ad Dei judicium exigat, ſæpenu mero plus debet miſericordiæ D obſcurus, tenuis, valetudinariu abjectus inter homines quam feli ces illi, quos imperita multitud diis æquat. Congere quantum ve les infelicitatum juxta mundum abunde felix es, ſi iſtis malis tem porariis redimis felicitatem æte nam. Iam ignoſcentem miſerico diam, quam & clementiam voc mus, nemo non agnoſcit, niſi q

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſe credit immunem ab omni peccato. Sed quid ait Joannes Apoſtolus? Si dicimus nos non habere peccatum, mendaces ſumus, & veritas in nobis non eſt. ſi nec aſtra ſunt munda in conſpectu Dei, ſi & in angelis ſuis reperit iniquitatem, ſi nemo purus eſt in conſpectu Dei, nec infans unius diei, quis noſtrum gloriabitur ſe caſtum habere cor? Apud homines multi juſti videntur, apud Deum nemo juſtus eſt, ſed omnes juſtitiæ noſtræ ſunt veluti pannus mulieris menſtruo profluvio contaminatæ. Paulus ſentit legem carnis in membris ſuis repugnantem legi mentis & clamat: Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis hujus? Iob juſti titulo honoratur, & tamen ex Dei colloquio deprehenditur non omnino vacare culpa. Horret etiam ipſe propheta David Dei judicium niſi multa miſericordia diluatur: Ne intres, inquit, in judicium cum ſervo tuo, quia non juſtifi-

1. Ioh. 1.

Rom. 7.

Iob. 1.

Pſa. 143.

cabitur in conſpectu tuo omnis vivens. Nunc unuſquiſq; noſtrum deſcendat in cubiculum conſcientiæ ſuæ, conſiderans quot modis, quoties, quam graviter offenderit Deum, quam omnia etiam benefacta noſtra ſint variis vitiis inquinata, atque ita intelliget quantum debeat immenſæ Dei miſericordiæ, qui noſtram imbecillitatem tam patienter tolerat, qui tot occaſionibus invitat ad pœnitentiam, qui reſipiſcentibus tam placide remittit omnem noxam. Addam his omnibus, quod quibuſdam fortaſſe non videbitur admodum probabile, quum Deus impios ad ſummum malitiæ provectos perdit, & in gehennam conjicit, nec hic illum oblivisci miſericordiæ ſuæ. Hebræos diviſis maris fluctibus liberat, Pharaonem cum ſuo ſatellitio mergit. Utrobique erat miſericordia, ſublevans erga populum ſuum, puniens erga regem deploratæ jam malitiæ ne peccata peccatis accumulan-

Exod. 14.

gra

graviores etiam gehēnæ pœnas ſibi colligeret. Miſericordiæ medicantis erat, quod illum tot plagis invitaret ad pœnitentiam. Iamque fractus malis cœperat reſipiſcere, verum ubi ſalutaris pœnitentiæ rurſus impia pœnitentia ductus, dixit : Non novi Dominum, nec dimittam populum, nec tanto denique miraculo commotus deſtitit à perſequendo, ſed ira cæcus auſus eſt ſeſe mari credere. Deus pro ſua miſericordia deploratam malitiam oppreſſit, ut quando ſanari non poterat, certe levius interiret. Idem ſentiendum de reliquis ſeveritatis exemplis, quæ referuntur in veteris inſtrumenti libris, velut de his quos ignis exuſſit, terra abſorpſit, gladius extinxit, ſerpentes trucidarunt. Nam in Euangelicis literis rariora ſunt exempla, vindictæ, ſed omnia miſericordiæ. Lenis enim erat correptio, Act. 13. quod Elymas ſubita cæcitate perculſſus didicit non repugnare ſermoni Euangelico. Paucos Paulus

tradidit Satanæ in afflictionem carnis, ut ſpiritus ſalvus fieret in die judicii, & pudore correcti ſeſe verterent ad meliorem frugem.
Actor 5. Nullum extat ſeverius quam Ananiæ & Sapphiræ ad Petri correptionem ſubito collabentium, & tamen incertum an horum animæ corporis interitu ſervatæ ſint. Ad ſummam hoc ipſum quod apud inferos patiuntur damnatæ malorum animæ, minus eſt illorum meritis. Nec defuere qui tantum tribuerent miſericordiæ divinæ, ut impios etiam dæmones ac damnatos homines crederent aliquando poſt longas ſeculorum periodos recipiendos in gratiam. Hæc opinio, quanquam magno nititur auctore, tamen ab orthodoxis patribus reprobata eſt, quæ tantum in hoc à nobis recitatur, ut declaremus, quam magnificam de Dei miſericordia conceperint opinionem eruditiſſimi viri, qui noctes dieſque verſati ſunt in ſacris voluminibus, quæ fere nihil aliud canunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

anunt, efferunt, celebrant quam
Dei miſericordiam. Iam ſi ſatis de-
nonſtratum eſt, quicquid ſumus
ut habemus boni, quod protegi-
nur ab imminentibus malis, quod
ripimur ab opprimentibus, quod
n mediis malis cœleſti ſolatio re-
ocillati fortes & alacres perſiſti-
nus, quod temporariis afflictio-
ibus vel erudimur ad pœniten-
iam, vel exercemur ad perfectam
irtutem, quod non imputantur
obis commiſſa noſtra, in quæ
oties relabimur, id totum eſſe di-
inæ miſericordiæ, quo magis hu-
ıs immenſam altitudinem, lati-
ıdinem & profunditatem quea-
s perſpicere, quæſo ut vos ipſos
ecum pauliſper contemplemini,
rimum ea parte qua eſtis abje-
tiſſimi, deinde ea qua præcelli-
s, poſtremo circumferatis oculos
d mala quæ vobis foris imminent
circumvallant, ac rurſus ad bo-
a, quorum ſpes vobis oſtenſa eſt.
orum omnium contemplatio
ocebit nos amplitudinem miſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ricordiæ divinæ cujus vere nec modus eſt, nec numerus. Si corpuſculum hoc contẽplemur animi noſtri vel organum vel domicilium, vix aliud animal reperias imbecillius, abjectius, aut etiam miſerius. Si quæras originem, princeps noſtri generis luteus erat. Iam illud quiſque conſideret quam nihil ſit magnificum illud quicquid eſt humoris, è cujus coagulo capiunt initium humani fœtus rudimenta, dum adhuc eſt in uteri fœminei latebris. Tum quantum abſit à nectare atque ambroſia liquor ille, quo nondum editus infans alitur. Non hic commemorabo humanæ nativitatis ſordes, tantum quod ſæpe vidiſtis in memoriam revocate. Quid humano partu miſerabilius quam diutini quam periculoſi parturientium nixus, quam miſerabiles eiulatus. Tandem prorepens & ipſe puer protinus à lachrymis ac ploratu vitam auſpicatur, quumque natura cæteris animantibus ſtatim ab
ortu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ortu varia tribuat vel tegumenta vel munimenta, teſtas, cortices, coria, ſpinas, villos, ſetas, plumas, pennas, ſquamas, vellera, truncos etiam & arbores cortice nonnunquam gemino à frigoribus & calore tutetur: ſolum hominem nudum, & nuda humo natali die abjicit ad vagitus ſtatim ac ploratum. Quis hic non vel pullum gallinaceum ovo rupto proſilientem judicet homine feliciorẽ? Adde nunc faſcinarum vincula, os edentulum, linguam infantem, oculos novæ lucis impatientes, ac velut requirentes relictas uteri tenebras, verticem diu palpitantem, ſummæ inter cuncta animalia imbecillitatis indicium, breviter totum imbecille corpuſculum, in quo nullum membrum ſit quod ſuo norit officio fungi. Cæterorum animantium pleraque ſtatim ab ortu naturæ ſuæ dotes explicant. Aliis adeſt pernicitas, ut equis: ſtatim ut è membrana emergit, volat papilio, cum leonis ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tulo luctari tutum non eſt: protinus ab ovo natant piſces, volvunt ſe magna celeritate gyrini, prius quam ranarum vel nomen vel formam meruere, ſolus homo quid aliud novit naturæ ſponte quam flere? Quam diu diſcendum ut ingrediatur, ex quadrupede factus bipes, quam diu ut fari poſſit? ne veſci quidem novit, niſi doctus. Adde nunc tot morborum genera, ut ne recenſeri quidam poſſint, atque hi quidem ſubinde novi, ne facile ſit mederi, quanquam inter veteres quoque & nostros ſunt multi immedicabiles. Hi ſtatim natos excipiunt, quidam etiam una cum homine naſcuntur; vel lepra, morbus comitialis, per quos multi moriuntur prius quam cœperunt vivere. Ne quid interim dicam de partubus vitioſis aut etiam prodigioſis. Iam illud mihi quiſque ſecum reputet, quot injuriis obnoxiam expertus ſit adoleſcentiam, quam fugax ſit juventus, quam ſollicita virilis ætas

quam

quam miſera ſenectus, denique quam brevis tota vitæ ſumma, ut contingat ſenectus, quæ tamen contingit pauciſſimis. Quiſquis veſtrum ætatem virilem attigit, recolat actæ vitæ ſeriem, ac ſupputet à quibus morbis, è quantis periculis evaſerit, agatque gratias divinæ miſericordiæ. Ego vero vel inter præcipua corporis mala duxerim penitus inſita nobis omniū vitiorum ſemina. Quantam ad iras, ad libidinem, ad luxum, ad invidiam, ad ambitionem, ad avaritiam, ad rapinam ab ipſo matris utero proclivitatem nobiſcum trahimus, quum cætera animantia intra naturæ cupiditates probe degant? Cum his veteris Adæ reliquiis quam eſt omnibus laborioſa collutatio? quam paucis felix? Gravatur animus mole terreni corporis, & velit nolit ad ea quæ non probat emergitur. Poſt hæc conſidera quantum malorum agmen nos foris circumvallet & comperies multo plures interire caſu quam mor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

bis. Quam multos abſumunt fulmen, terrarum concuſſio, telluris hiatus, lacuum, fluminum & marium exundatio, aër peſtilens, venena, noxiæ beſtiæ, ruinæ, mali medici: ſed non aliunde major clades quam ex bellis. Verum hæc mala non minitantur exitium niſi corporibus. Animo quot imminent pericula, à carne hoſte domeſtico, à mundo nunc blandiente, ut ſtrangulet, nunc ſæviente, ut opprimat, à ſpiritibus impiis, qui ſe nonnunquam transfigurant in Angelos lucis. Quis non expaveſcat horum multitudinem, vires, aſtutiam, maliciam, & inſatiabilem perdendi libidinem? Jam vero quem non exanimet inter hæc mala, mors omnibus certa, dies incertus, extremi judicii ſeveritas, gehennæ nunquam finiendi cruciatus? Video vos ad tantorum malorum ſolam commemorationem inhorreſcere, nec injuria: ſed quo plus hic videtis malorum & periculorum, hoc plus debetis divinæ mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſericordiæ, quæ non ſolum inter hæc omnia protegit ſibi fidentes, verum etiam hæc omnia nobis vertit in occaſionem majoris felicitatis. Quicquid eſt calamitatis, debemus peccato veteris Adæ, verum felicitatem ex calamitate cum fœnore redditam debemus novi Adæ miſericordiæ, qui eſt Chriſtus Ieſus in omne ævum laudandus omnibus. Satanas expulit è paradiſo, Chriſtus pro paradiſo terreſtri nobis aperuit regnum cœleſte: ſerpens impulit in varios hujus vitæ dolores, Chriſtus nobis reſtituit æterna gaudia vitæ immortalis: Satanas fraude ſua nobis conciliavit mortem corporalem, Chriſtus miſericordia ſua nobis largitur vitam æternam, cui quiſquis ſeſe ſyncero corde tradiderit, non eſt quod ullum hoſtium genus formidet. Ille vicit mundum, ille fregit univerſam Satanæ tyrannidem, ille carnem vertit in ſpiritum. Quod vicit potentiæ eſt: quod nobis vicit, miſericordiæ eſt. Adoremus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

remus miſericordem potentiam & fruamur potenti miſericordia. Omnia poſſumus per eum, qui nos reddit potentes, ſi modo manemus in eo: omnia poſſidemus per eum in quo ſumma bonorum eſt omnium undique nos protegente, ſublevante, conſolante, locupletante illius miſericordia,
Pſal. 31. quemadmodũ dicit Pſalmus propheticus: Sperantes in domino miſericordia circundabit Quantis malis patent, qui fiduciam ſuam poſuerunt in dotibus corporis, in opibus, in curribus, in equis, in mundana prudentia, in meritis, ac factis ſuis. Quibus autem præſidiis ſecurus eſt juſtus? Ego autem, inquit, in multitudine miſericor-
Pſal. 15. diæ tuæ. Ac paulo poſt: Domine ut ſcuto bonæ voluntatis tuæ coronaſti nos. Quum audis bonę voluntatis, intelligis excludi fiduciam tuorum meritorum. Ubi deficiunt nos naturæ vires, ubi merita deſtituunt, ibi ſuccurrit miſericordia. Bellatorum ſcuta non tegunt

gunt niſi unam corporis partem:
ſcutum divinæ miſericordiæ totos
nos undique protegit ſuperne ad-
verſus ſpiritualium nequitiarum
ignea tela, quæ nobis imminent
è cœleſtibus: inferne adverſus ver-
ſutiam ſerpentis inſidiantis calca-
neis noſtris : à fronte, ne nos læ-
dant inſtantia : à tergo, ne nos
repetant præterita : à dextris, ne
rerum ſucceſſus reddat inſolentes:
à ſiniſtris, ne deiiciat adverſitas.
Hoc ſcuto fretus clamat ille : Do- Pſa. 117
minus mihi adiutor, non timebo
quid faciat mihi homo. Et alibi:
Non timebo millia populi circun- Pſal. 3.
dantis me. Sed animoſius etiam
Paulus Apoſtolus ſcribens Roma-
nis: Si Deus pro nobis, inquit, quis Rom. 8.
contra nos? Induerat egregius
bellator panopliam fidei, quæ nos
munit, non operum fiducia, ſed mi-
ſericordiæ divinæ. Hac armatura
fretus, non tantum contemnit an-
guſtiam, famem, nuditatem, pe-
riculum, perſequutionem, verum
etiam gladium tyranni, mortem
præſentem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

præſentem intentantis. Nihil poteſt humana crudelitas, ubi adeſt protectrix Dei miſericordia, imo quod fortius eſt, contemnit præter mortem ac vitam Angelos, principatus, virtutes, inſtantia, futura, fortitudinem, altitudinem, profundum, denique ſi qua eſt alia creatura vel in cœlis, vel in terris, vel apud inferos. Et hic eſt ille, qui ſuæ imbecillitatis conſcius appel-
2. Cor. 4. lat ſeipſum vas fictile: Habemus, inquit, theſaurum hunc in vaſis fictilibus. Unde igitur huic teſtæ fragili tantum roboris? Gratia, in-
1. Cor. 15. quit, Dei ſum id quod ſum. Quid eſt gratia Dei niſi miſericordia
2. Cor. 13. Dei? Gloriemur & nos libenter cum Paulo in infirmitatibus noſtris, ut inhabitet in nobis virtus Chriſti; ſic enim magis expedit nobis ut contemplatione miſeriarum noſtrarum glorificemur Dei miſericordias. Et tamen interim, ſi placet, contemplare te ipſum ô homo, ea parte qua præcellis cæteris animantibus. Etenim ſi te

ipſum

ipſum metiare bonis corporis, vides quam multis animantibus brutis ſis inferior, magnitudine ſuperant cameli, celeritate tigres, robore tauri, colore cygni, ornatu pavones, ſalubritate piſces, ſi quidem proverbio credimus: imo pene omnia, oculorum acie lynces & aquilæ, olfactu vultures, vivacitate cervi corvique. Et tamen ſi quis corporis humani dotes conſideret, inveniet hic in quo laudet Dei miſericordiam. Quanta ſenſuum ſagacitas, quanta membrorum ſymmetria, quam accommoda ad varios uſus organa? Verum his de rebus etiam librum edidit vir eloquentia ſingulari Lactantius, cui titulum indidit De opificio Dei. Is cum utilitate legetur, ſi quicquid in corpore boni eſt meminerimus, & hoc totum ut à Dei miſericordia profectum, mancipandum eſſe divinis obſequiis. Alioqui qui volet in corporis dotibus gloriari, ſtatim audiet: Omnis caro fœnum, & omnis gloria

ria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ria ejus quaſi flos fœni. Item il-
Eſa. 40. lud: Quid ſuperbis terra & cinis?
Ne in animi quidem dotibus, qua parte mirabilior eſt homo, habet quod ſibi vendicet. Qui corpus condidit, idem condidit animum, corpus finxit è limo, animum indidit afflatu oris ſui. Et idcirco reliquorum animantium anima una cum corpore perit, noſtra ſuperſtes eſt corpori ſuo, donec recipiat illud in reſurrectione promiſſa. Iam quam ſit res efficax anima mors ipſa declarat, quæ ſimulatque deceſſerit, jacet inutile cadaver: ubi calor, ubi color, ubi motus, ubi ſenſuum omnium vigor? Et tamen dum anima tenetur illigata tam infelici corpuſculo, nihil agens niſi per organa corporea, quæ frequenter obſtant, quo minus nativam vim ſuam exerat, quam admirabilis eſt illa mentis humanę celeritas & perſpicacia? Quam immenſus memoriæ theſaurus? Quid eſt tam abditum in arcanis naturæ,

Eccleſ. 10.

naturæ, vel in cœlis vel in terris, quod hominis ingenium non obſervarit, deprehenderit, abſolverit? Magnum eſt, quod multi ex aſtrorum ſitu motuque prædicunt ſeculis aliquot poſt ventura: ſed majus eſt, quod ex rebus conditis deprehenſa eſt, illius opificis ſempiterna virtus ac divinitas, teſte Paulo. Quanta vero volubilitas humani ingenii, quam brevi ſpatio, quam multa ſimul contuetur intellectus hominis? Memoriæ vero quam immenſa vis eſt, quæ tot rerum formas, tot rerum vocabula ſenſuum miniſterio tradita, bona fide complectitur. Non enim hic loquar de his, qui tot tam cognitu difficiles diſciplinas, tot inſuper linguas perdidicerunt, quodve didicerunt, tenent. Cogitet apud ſe quivis è vobis, quot hominum facies ac nomina memoria complectitur, quot animantium, arborum, herbarum, locorum, aliarumque rerum innumerabilium formas agnoſcit, ac

memo-

memoriter reddit vocabula? Has naturæ dotes vulgus appellat, quum ſint revera divinæ miſericordiæ munera, quæ cuique partitur non pro meritis noſtris, ſed pro ſua benignitate. His omnibus quoniam filius prodigus abuſus eſt ac humanæ voluntatis libidinem, non ſolum non detractum eſt quod datum erat, ſed per gratiam addita eſt uberior chariſmatum munificentia. Per legem nos inſtituit, per filium quem totum nobi impendit, docuit nos arcana Dei per ſpiritum ſuum locupletat animos noſtros variis dotibus, humanas vires ſuperantibus. Dat intellectum myſticarum ſcripturarum quæ nobis prælucent & conſolantur in omnibus malis, dat præſcire futura, dat loqui linguis, contemnere venena, pellere morbos excitare mortuos, profligare noxios dæmones, dat vincere portas inferorum, dat eſſe membra Chriſti, filios Dei, conſortes regni cœleſtis, cujus non erit finis. Hi

mihi

mihi reputa qualis fueris condi-
tus, nimirum altera ex parte lu-
teus : deinde quanto infra pecu-
dum conditionem te dejecerit pec-
catum. Rurſus ad quam dignita-
tem, ad quam felicitatem voceris,
& perſpicies Domini miſericor-
dias, nec numerum habere nec
menſuram. Quid ſcarabeis con-
temptius? At purus eſt ſcarabeus,
ſi cum peccatoris ſordibus confe-
ratur. Quid Angelis ſublimius?
Nonne ſupra modum omnem erat
ex ſcarabeo facere Angelum? Nunc
hominem ſcarabeo abjectiorem, fe-
cit Angelo majorem, auſim dice-
re, fecit Deum. Cur enim non
auſim dicere, quod audet ſcriptu-
ra divina? Ego dixi dii eſtis & filii Pſal. 82.
excelſi omnes. Quicquid ex Deo
naſcitur, quodammodo fit Deus.
Quicquid adglutinatur corpori &
ſpiritui Chriſti, venit in conſor-
tium cognominum. Hic ſi nihil
eſt quod tuis meritis poſſis aſcri-
bere, glorifica Dei miſericor-
diam, adora Dei miſericordiam,
exoſcu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

exoſculare Dei miſericordiã. Quod
ſi quis conetur hic aliquã portio-
nẽ ſibi quoque vendicare, reclama-
bit ilico Paulus Apoſtolus, hæc o-
mnia gratiæ Dei tribuens. Omnes
hujus epiſtolæ crepant gratiæ vo-
cabulum, quod quoties audis, in-
tellige tibi cõmendari Dei miſeri-
cordiam. Grætiæ eſt, quod purgati
ſumus à peccatis, gratiæ, quod per
ſpiritum ejus charitas diffuſa eſt in
cordibus noſtris, juxta quam o-
peramur ea, quæ ſunt pietatis.
2. Cor. 3. Nos enim non ſumus ſufficientes
aliquid cogitare à nobis, quaſi ex
nobis, ſed omnis ſufficientia no-
ſtra ex Deo eſt Si verum dixit Pau-
lus, ubi ſunt impudentes iſti, qui
vendunt quibuſlibet ſua bona ope-
ra, quaſi tantum ipſis domi ſuper-
ſit, ut poſſint & alios ditare? Mi-
ſerabiles ſunt qui ſic venditant ſua
benefacta, maledicti ſunt qui con-
fidunt in operibus hominum. Qui
priore morbo laborat, audiat, quod
Apoc. 3. in Apocalypſi audit eccleſia Lao-
dicenſis, : dives ſum & locu-
pleta-

pletatus, & nullius egeo, & neſcis quoniam tu es miſer & miſerabilis, & pauper, & cæcus, & nudus. Sed gravius etiam peccant, qui cæteris ex bonorum operum exuberantia pollicentur divitias. Porro quid ſuadet ibidem Spiritus ſanctus? Suadeo, inquit, tibi à me emere aurum ignitum, probatum, ut vere locuples fias. Et tu qui conſcius es paupertatis tuæ, cur mendicas à mendicis? Si quis, inquit Iacobus, indiget ſapientia, poſtulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, nec exprobrat. Omne datum optimum & omne donum perfectum ſurſum eſt deſcendens à patre luminum. Et tu petis ab homine veſtem bonorum operum, qui hoc miſerabilius eſt nudus, quo ſibi videtur magnificentius veſtitus? Agnoſce tuam miſeriam, & parata eſt miſericordia. Apud homines, qui imputant beneficium, qui repetunt officium mutuum cum fœnore, nihil charius conſtat, quam quod

Apo. 3.

Iac. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

quod precibus emptum eſt: apud Deum nihil æque gratuitum eſt, quam quod duobus nummulis emitur, precatione & fiducia, quandoquidem hoc ipſum pretium largitus eſt qui ſic vendere vult ſuam miſericordiam. Multa jam nobis dicta ſunt fratres optimi, de Dei miſericordia, ſed longe plura reſtant dicenda, ſi velimus omnia repetere è ſcripturis arcanis, quæ nobis divinæ miſericordiæ magnitudinem commendant. Supereſt ut vos paucis cohorter, ne quis ob arrogantiam ſe præbeat indignum tam obvia Dei miſericordia, aut ob animi perverſam dejectionem deſperet Dei miſericordiam. Poſt hæc paucis indicabimus, quibus rebus provocetur Dei miſericordia. Hic erit denique noſtræ concionis ſumma, ſi nobis dicentibus miſericordia Domini adeſſe dignabitur. Nihil æque averſatur Deus ac cervicem elatam & con-
1.Pet. 5. Iac. 4. tumacem: ſuperbis enim reſiſtit, humilibus autem dat gratiam. Ad

hanc

hanc cæcam dementiam ac de-
mentem cæcitatem multos per-
ducit temporalium rerum ſucceſ-
ſus, ut velut obliti conditoris ſui,
vivant ex animi ſui libidine, adeo
non cogitantes de corrigenda vita,
ut glorientur etiam in malitia, po-
tentes iniquitate. Et ut alibi le- Pſal. 51.
gimus: Gloriantur, cum male fe- Prov. 2.
cerint, & exultant in rebus peſſi-
mis. De quibus ſcripſit Salomon:
Impius quum in profundum ma- Ibid. 15.
lorum venerit contemnit. De ta-
libus & Paulus: Tradidit eos Rom. 1.
Deus in reprobum ſenſum, ut fa-
ciant ea, quæ non conveniunt.
Horum nonnulli ſibi perpetuam
malorum impunitatem pollicen-
tes, aſpernantur ſalubrem admo-
nitionem, non recipiunt quicquid
provocare poteſt ad pœniten-
tiam, dicentes: habeat ſibi Deus
cœlum ſuum, nobis relinquat ter-
ram. De his loquitur Moſes in Deut. 32.
Cantico ſuo, quum commemora-
tis multis ac magnis Dei benefi-
ciis in populum Iſraëlitarum ſubji-

cit : Incraſſatus eſt dilectus & re-
calcitravit, incraſſatus, impingua-
tus, dilatatus, dereliquit Deum
factorem ſuum , & receſſit à Deo
ſalutari ſuo. Depingit hoc homi-
num genus Pſal. 72. In labore ho-
minum non ſunt, & cum homini-
bus non flagellabuntur. Ideo te-
nuit eos ſuperbia, operti ſunt ini-
quitate & impietate ſua, tranſie-
runt in affectum cordis. Cogitave-
runt & locuti ſunt nequitiam, ini-
quitatem in excelſo locuti ſun
Poſuerunt in cœlum os ſuum,
lingua eorum tranſivit in terra. Se
audi quis exitus ſequatur hanc in
feliciſſimam felicitatem: Verumt
men propter dolos poſuiſti eis, d
jeciſti eos dum allevarentur. Qu
modo facti ſunt in deſolationem
ſubito defecerunt, perierunt pr
pter iniquitatem ſuam. Velut ſon
nium ſurgentium, domine in civ
tate tua imaginem ipſorum ad n
hilum rediges. Qui ſemet ad ex
emplum Luciferi erigunt adverſ
Deum, iis eveniet, quod in Eua
gel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

gelio comminatur dominus : Vidi Luc. 10.
Satanam tanquam fulgur de cœlo
cadentem. Audit & Corozaim
opulentia rerum fluxarum impie
tumens : Væ tibi Corozaim, quo-
niam quæ nunc es ſublata in cœ-
lum arrogantia tua, vindicta Dei
ad inferos detraheris. Tumebat
quondam & Paulus fiducia patriæ
egis ferox, ac ſpirans minas & cæ-
es adverſus diſcipulos domini,
deoque dextra Dei ſubito proſtra-
us in terram audit: Durum eſt ti- Actor. 9.
i contra ſtimulum calcitrare. Ve-
um in hujus facto quoniam error
at, non perverſitas, miſericor-
am conſecutus eſt. Mox ut ille
novit, Dominus peccatum igno-
t, nec ignovit modo, verum etiam
lupo fecit ovem, ex tyranno
poſtolum. Sed illos manet exe-
atio, qui perſeverantes in pec-
cis, tandem callo ducto nolunt
elligere ut bene agant, qui di-
cit Deo : Recede à nobis, ſcien-
m viarum tuarum nolumus.
rſus qui apud Eſaiam loquun-

 tur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tur, qui domino vocante ad fle-
tum, planctum, decalvationem
& cilicium, ipſi faciunt lætitiam &
exultationem, mactantes vitulos
& immolantes oves, ut comedant
carnes, & bibant vinum, dicentes,
Edamus & bibamus, cras enim
moriemur: quique apud eundem
Prophetam irrident minas domini
ad pœnitentiam provocantis, man
da, remanda, manda, remanda: ex
pecta reexpecta, expecta, reexpecta
modicum ibi, modicum ibi. Qui
que rurſus alio loco dicunt: No
audiemus dominum, ſed in pecca
tis noſtris moriemur, his juxta ve
tus proverbium, furor fit læſa ſa
pius patientia, & ſpreta domini m
ſericordia vertitur in graviore
condemnationem. Subjicit enim
apud Eſaiam dominus irriſus: I
erit eis verbum domini, manda
remanda, manda remanda: exp
cta reexpecta, expecta reexpecta
modicum ibi, modicum ibi, ut v
dant & cadant retrorſum, & co
terantur, & illaqueentur & capia
ti

tur. Vadunt infelices, relicti ſuis
pravis cupiditatibus ſemper in pe-
us proficientes, cadunt in bara-
hrum impietatis, illaqueantur fu-
iculis peccatorum, capiuntur æ-
ernæ damnationis ſagena, ducen-
es in bonis dies ſuos, & in pun-
to ad inferna deſcendunt. O ve-
è miſeros homines, & exitio de-
otos, qui tanquam victimæ pin-
ues ſaginantur ad cædem, quos
ec peccatorum enormitas dedo-
et arrogantiam, nec tanta Dei
nitas emollit ad pœnitentiam.
ei clementia toties peccantem
lerat, ut reſipiſcas: indulget pœ-
tentiæ ſpatium, nec interim au-
rt abs te benignitatem ſuam, dat
oſperam valetudinem, dat opes,
t reliqua vitæ commoda, veluti
rbones ignis congerens ſuper
put tuum, ut ſi peccatum tuum
iſſe non poſſis, quia per ſe tur-
ſſimum eſt, ideo ſaltem incipias
iſſe, quod tam amabili patri diſ-
ceat. Æſchinum adoleſcentem
comœdiis comperta patris mira

lenitas erga peccantem commovet, ut in poſterum obſervet eum religioſius, ſic enim loquitur: Quid hoc eſt negotii? hoc eſt patrem eſſe, aut hoc eſt filium eſſe? Si frater aut ſodalis eſſet, qui magis morem gereret? Hiccine non amandus? hiccine non in ſinu eſt geſtandus? Hem, itaque adeo magnam mihi injecit ſua commoditate curam, ne forte imprudens faciam quod nolit, ſciens cavebo. Si bene nata ingenia parentum lenitas docet odiſſe peccatum, tu infelix peccator tanta patris tui bonitate magis ac magis indureſcis, nec audis Paulum à dementia revocantem: An, inquit, divitias bonitatis ejus, & patientiæ & longanimitatis contemnis? An ignoras quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam & impœnitens cor theſaurizas tibi iram in diem iræ & revelationis juſti judicii Dei. Nulla fera tam immanis eſt, quæ non manſueſcat officii

homi-

hominum, & tu tam inaudita Dei munificentia provocatus, magis etiam ferocis in illum? Nulla res eſt tam dura, quæ non molleſcat hominum arte. Æra liqueſcunt fornace, ferrum molleſcit igni, cornu infuſa cera lenteſcit, adamantis invicta durities hircino cruore domatur: & ô cor pluſquam corneum, pluſquam ferreum, pluſquam adamantinum quod nec ignis gehennæ, nec patris leniſſimi indulgentia, nec agni immaculati pro te effuſus cruor emollit, imo quod his omnibus fit rigidius. Tolle trophæa, age triumphum impietatis, viciſti miſer, viciſti artem divinam, infeliciſſima victoria. Infelix terra eſt, ut ait Paulus, & execrationi proxima, quæ quum frequenter exceperit cœleſtem imbrem, nihil aliud progignit quam ſpinas & tribulos: quanto infelicior, quæ toties irrigata pluvia divinæ miſericordiæ, dureſcit etiam in lapidem adeo rigidum, ut nullam divini ſpiritus recipiat impreſſionem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Moſi legem tabulis ſaxeis inſcripſit digitus Dei, proinde tuum cor ſaxis illis rigidius eſt, cui nihil Euangelicæ legis inſcribere poteſt Dei ſpiritus. Quis nobis ſcindet hæc corda ſaxea, niſi ille, cujus mors ſcidit petras, ut exirent è monumentis qui mortui erant? Quis dabit nobis cor carneum, niſi ſermo Dei, qui pro nobis caro factus eſt? Verum his quoque deploratiores ſunt, qui ſuis peccatis blandientes, blaſphemas & impias ferunt opiniones, negantes eſſe Deum in excelſo: aut ſi eſt, nihil ad illum pertinere res mortalium: non eſſe vitam poſt corporis interitum: non eſſe paratam immortalitatem his, qui hic pie vixerunt in Chriſto Ieſu: nec eſſe paratam gehennam his, qui hic ſervierunt Satanæ: inanes eſſe minas ſcripturarum, vana eſſe promiſſa Euangelii: aut qui perverſa ſcripturarum interpretatione ſua ſcelera pro benefactis defendunt: ac ſermonem Dei, ad cujus regulam opor-

oporteret depravatas animi cupiditates corrigere, cogunt patrocinari turpitudini ſuæ, cæteris criminibus hæreſis impietatem ceu peſſimum colophonem imponentes. Optimo jure ad tantæ impietatis mentionem, pallor occupans faciem, ac totius corporis tremor obortus, declarat quantopere quod audiſtis, execremini. Sed utinam iſta non audiremus etiam inter Chriſti nomen profeſſos. Oſtendi vobis Scyllam, in quam illiſi complures, pereunt. Oſtendam & Charybdim, periculum & illo graviſſimo gravius ac formidabilius. Hi ſunt, quos Cain & Iudam proditorem ſecutos, in æternum exitium abſorbet veniæ deſperatio. Eadem pernicies eſt, licet diverſa ſit pereundi ratio. Pharao induratus, dicit: Non novi dominum, Exod. 5.
nec dimitto populum. Quid Cain? Gen. 4.
Majus eſt peccatum meum, quam ut veniam merear. Porro Iudas Matt. 27.
quid? Peccavi prodito ſanguine innoxio. Uterque peccati magni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tudinem agnoſcit, uterque confitetur, utrumque facti pœnitet, ſed uterque recedit à facie domini, apud quem ſolum eſt miſericordia, & copioſa à peccatis redemptio. Sic enim legis de Cain: Egreſſuſque Cain à facie domini, habitabat profugus in terra ad Orientalem plagam, &c. Et Iudas egreſſus è convivio ſanctorum, non eſt reverſus: infelix qui ſic egreditur à facie miſericordiæ Dei, ut non revertatur. Hic eſt, opinor, de quo ſenſit Hieremias, quum ait: Nolite flere mortuum, neque lugeatis ſuper eum, plangite fletu eum, qui egreditur, quia non revertetur ultra. Mortuum non vult defleri, quod aliquando ſit revicturus. Ille omni lachrymarum genere deplorandus eſt, qui ſemet avertit à fonte vitæ perennis, nec unquam per pœnitentiam, unde abiit, revertitur, Abierat filius ille profuſor ac nepos in regionem longinquam, reliquerat domum amantiſſimi patris, ſed reverſus eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Longe receſſerat à domino Petrus, quum ter illum abjuraret: ſed mox reverſus eſt, dum recordatus ſermonis quem dixerat Ieſus, cœpit amare flere. Exciderat ſibi, ſed reverſus in ſeſe, reverſus eſt ad Ieſum. Sic clamat Eſaias: Mementote iſtud, & confundamini, & redite prævaricatores ad cor. Recordatus eſt Petrus, & rediit ad cor: ablatum eſt ab eo cor ſaxeum, cor pumiceum, unde nulla lachrymarum ſtilla poterat extundi: datum eſt cor carneum, unde mox erupit fons lachrymarum, amarus ob dolorem pœnitentiæ, ſed ſalubris ob redditam innocentiam. Iudas autem non eſt reverſus ad Ieſum, ſed abiit ad ſacerdotes & phariſeos, retulit funeſtam pecuniam, inde confugit ad infelicem laqueum, & crepuit medius. Hæc ad noſtram inſtitutionem in ſuis diſcipulis permiſit dominus. Vides duorum Apoſtolorum peccantium quam diverſus ſit exitus. Judas toties domini manſuetudine provocatus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ad reſipiſcentiam, perſtitit in impio propoſito. Sed Petrus ad intuitum Ieſu recordatus ſermonis dominici, ſtatim agnovit ſeipſum, ac velut indignum præſente domino, ſubducit ſeſe, non ad laqueum, ſed ad fletum, hoc eſt, non ad deſperationem, ſed ad remedium. Iudas imitatus Cain hujus mali principem, agnovit quidem peccati ſui magnitudinem, ſed non eſt recordatus ſermonum divinorum, qui nuſquam in libris ſacris non invitant ad reditum, provocant ad pœnitentiam, & pollicentur miſericordiam. Nam quæ pagina eſt in libris ſacris, quæ non ſonet Dei miſericordiam? Non loquor ſolum de libris Novi Teſtamenti, quæ lex eſt gratiæ, verum etiam de Veteri Teſtamento, quæ rigidior eſſe putatur. Audiamus quam blande dominus apud Hieremiam ſub perſona ſponſæ, quæ deſerto marito, ſe proſtituerat paſſim omnibus, populum ſuum revocet ad pœnitentiam: Convertimini, inquit,

Hier. 3.

quit, filii revertentes, dicit domi-
nus, quia ego vir veſter. Et apud Iob 32.
Iob dominus revelat aurem pecca-
torum, ut corripiat: & loquitur,
ut revertantur ab iniquitate. Sed
miſeri qui ad hanc domini vocem
obturant aures ſuas, ſimiles aſpi-
di ſurdæ, quæ ſtudio obſtruit au-
res, ne audiat vocem incantantis Pſal. 49.
ſapienter. Hodie, inquit Pſalmus,
ſi vocem ejus audieritis, nolite ob-
durare corda veſtra. Hodie no-
ſtrum eſt, quamdiu ſumus in hac
vita, quæ donec manet, non deſi-
nit nobis loqui dominus, provo-
cans ad pœnitentiam, offerens pa-
ratam veniam. Quid dixi veniam?
Major eſt miſericordia Dei, quæ
reverſis pollicetur optimam muni-
ficentiam. Sic enim legimus in li- Iob 22.
bro Iob: Si reverſus fueris ad om-
nipotentem, ædificaberis, & lon-
ge facies iniquitatem à tabernacu-
lo tuo: dabit pro terra ſilicem, &
pro ſilice torrentes aureos. Au-
diamus miſericordiam domini a-
pud Eſaiam invitantem ad pœni-
tentiam;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

21. tentiam : Si quæritis,inquit,quæ-
rite,convertimini & venite:ſi quæ-
ritis finem malorum, ne quærite à
filiis hominum , in quibus non eſt
ſalus, ne à maleficis , ne à laqueo,
ſed à me quærite,qui ſolus & poſ-
ſum & paratus ſum ignoſcere.
45. Tantum avertimini ab his , quæ
turpiter amaſtis, & converſi, veni-
te ad me. Rurſus apud eundem
prophetam univerſum genus mor-
talium invitans ad ſe, loquitur:
Nunquid non ego dominus? &
non eſt ultra Deus abſque me.
Deus juſtus & ſanctus non eſt præ-
ter me , convertimini ad me, &
ſalvi eritis omnes fines terræ, quia
ego Deus & non eſt alius. Hæc
dominus loquitur gentibus idolo-
latris , homicidis , ſacrilegis , par-
ricidis , inceſtis, blaſphemis, & tu
miſer per deſperationem averteris
à domino? Olim cum impune re-
gnaret inter gentes peccatum mi-
ſericordia Dei videbatur contra-
cta intra anguſtos Judææ termi-
nos.Cæterum per Euangelium di-
latata

latata eſt miſericordia per univer-
ſos fines terræ. Apud Hieremiam
item cõminatur pœnã obſtinatis,
ſed offert paratam veniam reſipi- 18.
ſcentibus: Si gens, inquit, illa pœ-
nitentiam egerit à malo ſuo, quod
locutus ſum adverſus eam, agam &
ego pœnitẽtiam ſuper malo, quod
cogitavi facere ei. Et qui paulo an-
te minitabatur ſubverſionem, era-
dicationem, ac diſperſionem, di-
verſa promittit, & ſubito inquit,
loquar de gente & regno, ut ædifi-
cem, & ut plantem illud. Similiter
apud Ezechielem, non ſolum pro-
mittit veniam redeunti, verũ etiam
amneſtiam illam Græcorum pro- 18.
verbio celebratã, hoc eſt, omnium
ſuperiorum malorum oblivionem,
quum enim ante commemoraſſet
omne genus facinorum ac flagitio-
rũ, ſubjicit: Si autem impius egerit
pœnitẽtiam ab omnibus peccatis,
quæ operatus eſt, & cuſtodierit u-
niverſa præcepta mea, & fecerit ju-
dicium & juſtitiam, vita vivet &
non morietur: omniũ iniquitatum
ejus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ejus, quas operatus eſt, non recordabor. Nunquid volũtatis meæ eſt mors impii, dicit dominus Deus, ac non magis ut convertatur à viis ſuis & vivat? Et aliquando inferius:
Ezech. 18. Convertimini & agite pœnitentiam ab omnibus peccatis veſtris, & non erit vobis in ruinam iniquitas: projicite à vobis omnes prævaricationes veſtras, in quibus prævaricati eſtis, & facite vobis cor novum & ſpiritum novũ. Et quare moriemini domus Iſraël? Quia nolo mortẽ morientis, dicit dominus Deus, revertimini & venite. Cur deſperas miſer, quum Deus in hoc miſit filium ſuum in terras, ut ſpẽ bonam haberes? Ipſe nimirũ eſt Dei miſe-
Pſal. 47. ricordia, de quo canit Pſaltes: Suſcepimus Deus miſericordiam tuam in medio templi tui. Eſto in templo, & amplectere miſericordiam. Ille reſurgens clamat: Nolo mortẽ
Ezech. 33. 11. peccatoris, ſed magis ut convertatur & vivat. Audi vocem hanc infelix peccator, excute letalem ſomnum, reſurge cum Chriſto, ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

vivas in illo. Tibi revixit ille, ne te ſemper occuparet mors peccatorum. Ac ne quis ſuſpicetur hanc Dei clementiam non eſſe paratam: aut non paratam, niſi his qui levia quædam & pauca cõmiſerint, audi dominum clara voce pollicentem: Quacunque hora ingemuerit peccator, omnium iniquitatum illius non recordabor. Non excepit criminum genus, non perpendit magnitudinem, aut multitudinem admiſſorum. Tantum ingemiſce, & parata eſt omnium ſuperiorum criminũ oblivio. Pro levioribus commiſſis, ſine quibus non vivit humana imbecillitas, quotidie Dei miſericordiam inclamamus dicentes: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris: & audimur, ſi modo audierimus proximum orantem ut ignoſcamus. Quin & in capitalibus admiſſis ordo quidã eſt, quemadmodum apud homines quidam levius dormiunt, ſic ut facili ſibilo excitentur: ſunt qui altius, ut clamore

ſit

ſit opus: ſunt qui altiſſime, ut vix multa vellicatione expergiſcãtur: ita apud Deum, alii levius mortui ſunt, alii gravius, alii graviſſime. Nullum autem mortis genus tam deploratum & conclamatũ, quod ille ſua voce nõ propellat, ad cujus vocem reſurgunt etiam hi, qui in monumentis ſunt: neq; quenquam tam profũdus mortis ſopor occupat, ut per eum non poſſit excitari. Hoc triplex peccatorum diſcrimen pii ſcripturarũ interpretes exiſtimant nobis ſignificatum in tribus funeribus, quæ legimus à domino Ieſu revocata in vitam, Archiſynagogi filiam, puellam duodecim annos natam excitavit in ædibus paucis admiſſis teſtibus, vetuitq; proferri quod erat geſtum. Hi ſunt qui primum non ex deſtinata malitia, ſed vel per lubricum ætatis, vel per imbecillitatem humanam, ſic in crimẽ aliquod prolapſi ſunt, ut nondum in malo callum duxerint, nondum fœdus rumor ex ſcelere contractus ſit. Hos porrecta

manu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

manu facile erigit dominus Ieſus, tegens etiam illorum turpitudinẽ, & pudori conſulens. Cæterum viduæ filiam excitavit majore negotio. Iam cadaver efferebatur ad ſepulchum : in tempore vero factus obvius dominus, commotus muliercul lachrimis, jubet ſiſti loculum, erigit adoleſcentem. Is primũ reſidet, mox loquitur, mox exilit è loculo, ac matri redditur. Hi nimirum ſunt, qui eo progreſſi ſunt in vitiis, ut nec infamia revocari potuerint à peccando: hi per publicam pœnitentiam paulatim revocantur ad vitam. Reſidet enim, qui peccare deſinens, erigit ſeſe ad propoſitum vitæ melioris. Loquitur, qui cõfeſſus ſuam turpitudinem, agnoſcit Dei miſericordiam. Redditur vivus matri, qui peractis remediis, reſtituitur eccleſiæ communioni. Lazarus autem jam fœtebat in monumento. Tantum defletur à deſperantibus ſororibus & amicis, hic Ieſus jubet oſtendi ſepulchrũ, lachrymatur, infremit & turbatur

ſpiritu,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſpiritu, jubet tolli ſaxum, magno clamore jubet prodire foras, prodit, ſed obvinctus, ſolvitur, atq; ita demũ redditur ſororibus. Non magnum erat domino ſuſcitare cadaver quatriduanũ, majus eſt excitare peccatorem qui jam annis quadraginta in omni turpitudinis ge-
Eſa. 65. nere non vixit, ſed cõputruit. Puer, inquit, centum annorum morietur, & peccator centum annorum maledictus erit. Et hunc dignabitur ſuſcitare dominus Ieſus, modo tandem audiat vocantem. Quotidie clamat, ſurge puella, ſurge adoleſcens, Lazare veni foras. Sed heu! plerique pluſquam mortui, non audiunt vocem revocantis in vitam. Quid autẽ eſt audire niſi credere? Incredulitas obturat aures impiorũ quo minus vox ſcripturę divinæ penetret in animos. Rogemus domini miſericordiã, dignetur intendere vocem ſuam omnipotentem, talibuſq; miſeris ac deploratis occinere: Surde & mute ſpiritus, ego
Marc. 9. præcipio tibi, exi ab eo, & amplius ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ne introeas. Iam quo rectius per- Marc. 9.
ſpicias quam parata ſit miſericor-
dia domini reſipiſcẽti audi David:
Dixi cõfitebor adverſum me inju- Pſal. 31.
ſtitiam meam domino, & tu remiſi-
ſti impietatem peccati mei. Non-
dum confeſſo ſed tantum meditan-
ti confeſſionem occurrit miſericor-
dia. Ingemiſce, confitere, ſed coram
domino. Multi ingemiſcunt apud
homines, plorant apud homines,
cõfitentur apud homines, ſcindunt
veſtes, ſed apudhomines, induunt
cilicium, aſpergunt capiti cinerem,
ſed apud homines. Quæ ſi fiant a-
pud Deum, hoc eſt, ex toto corde,
ex ſyncero affectu, non ceſſat miſe-
ricordia domini. Scindite, inquit, Ioel. 2.
corda veſtra & nõ veſtimẽta veſtra. Pſal. 39.
Nam cor contritum & humiliatum
Deus nõ deſpiciet. Ploremꝰ inquit Ibid. 94.
pſalmographus coram domino, qui
fecit nos. Multi jejunant, ſed nõ eo
ejunio quod vult dominus, multi
mutãt amictũ, ſed nõ cõmutant af-
fectũ. Et tamen incidit, ut hęc quo-
q; ſint apud hõines faciẽda, ut quos
noſtra

noſtra malicia provocavit ad peccandũ, eos ad reſipiſcendũ revocet pœnitẽtia. Sed hæc inutiliter fiunt apud homines, niſi prius fiant in oculis Dei. Cõfeſſus eſt Iudas peccatum ſum, ſed apud Phariſeos: ſi cõfeſſus fuiſſet domino, ſtatim cõplexa fuiſſet eũ clementiſſima domini miſericordia. Et quo gratior ſit domino noſtra confeſſio, Oſee propheta confeſſionis etiã formam
Oſe. 14. nobis dictat: Tollite, inquit, vobiſcum verba, & revertimini ad dominum, & dicite ei, omnem aufert iniquitatẽ, & accipe bonum, & reddemus vitulos labiorum noſtrorũ. Revertamur & nos qui multis modis aberravimus ad eum, qui ſolus tollit peccata mũdi, qui pro noſtris peccatis effudit pretioſum ſanguinem, dicamus illi: Aufer à nobis omne malũ quod perpetravimus. Gratisne? Et accipe bonum. Quod bonũ? vitulos labiorum noſtrorũ. Agemus gratias tuæ miſericordię, cui debemus quicquid poſt lapſum boni geſſerimus, auferes à nobis
quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

quod noſtrum eſt, & accipies à no-
bis quod tuũ eſt. Vide vero quam
huic concinit propheta Ioël ean-
dem ſentẽtiam aliis verbis referẽs;
ſiquidẽ apud hunc Deus dira com-
minatus his qui negligerent oblatã
ipſius miſericordiã, ſic infert: Con- Ioel 2.
vertimini ad Deum veſtrũ, quia be-
nignus & miſericors eſt: patiens &
multæ miſericordię, & pręſtabilis,
ſive ut Græci codices habent, μετα-
νοῶν, hoc eſt, pœnitens ſuper mali-
cia. Deiicit te magnitudo crimi-
num, ſed erigat magnitudo miſeri-
cordiæ divinæ, eam vide quot mo-
dis exaggeret propheta. *Benignus*
eſt, pro quo ſeptuaginta verterant,
ἐλεήμων, hoc eſt miſericors. Id quan-
quam ſatis erat ne deſperaremus
veniam addit, & miſerator, quod ſe-
ptuaginta οἰκτίρμων, ut intelligamus
illum noſtris malis etiã indoleſce-
re, non ſolum ſuccurrere. Nec hoc
contentus, addit patiens, quod ſi-
gnificantius Græce dicitur μακρό-
θυμος, hoc eſt leni animo minimeq;
celer ad vindictam, quẽadmodum
humana

humana miſericordia facile verti-
tur in indignationem. Et adhuc de-
ſperas ô peccator. Audi igitur quod
ſequitur: & multæ miſericordiæ,
quod Græcis eſt πολυέλεος. Si multa
ſunt peccata, ne diffide, multa eſt
miſericordia. Quid nunc ſupereſt,
niſi ut convertaris & adeas invitan-
tem? Sed terrent minæ ſupplicii:
audi & reſpira, & præſtabilis ſuper
malicia. Incertum quare quod ſe-
ptuaginta vertunt μετανοῶν, hoc eſt,
pœnitens, divus Hieron. verterit
præſtabilis, nam Latinis præſtabile
dicitur, quod præſtari, hoc eſt, effi-
ci poteſt: malitias autem dixit, affli-
ctiones quæ noſtris peccatis debe-
antur. Aufert peccata, remittit ęter-
nam pœnam commeritam. Quid
igitur ſupereſt? nihil niſi ut agno-
ſcas Dei miſericordiam. Nimirum
h. e. quod ſequitur apud Ioëlem:
Et dimittet poſt ſe benedictionem
ſacrificium & libamen domino Deo
noſtro. Videlicet hoc erat quod O-
ſee dixit, vitulos labiorum, i. e. ſa-
crificiũ laudis & gratiarũ actionis.
Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Si quis graviter ac frequẽter offen-
diſſet hominem,quam difficilis re-
conciliatio,quam memor injuriarũ
animꝰ, quã tarde ſeneſcit ira,quam
facilis quavis ex cauſa relapſus ad
veterem ſimultatem,quam moroſe
exigitur offenſæ penſatio,& tamen
ſi ſic quoque recipiunt in gratiam,
clementes vocantur. Deus toties
offenſus ultro provocat ad pœni-
tentiam,invitat ad veniam,remittit
minas,condonat gehennę pœnam,
offert pro ſupplicio benignitatem,
& adeo nõ avertit ſeſe à reſipiſcen-
te peccatore,ut ultro etiam occur-
rat revertenti, & obviis (ut ajunt)
ulnis excipiat converſum. Nimirũ
hoc eſt quod apud Zachariam pol- Zach. 1.
licetur : Convertimini ad me dicit
dominus exercituum, & convertar
ad vos dicit dominus exercituum.
Quid eſt,cõvertimini ad me? agno-
ſcite veſtram miſeriam & expetite
meam miſericordiam. Quid eſt,&
ego convertar ad vos? ilico ex vin-
dice factꝰ opitulator, adjuvabo co-
natus veſtros,ut quod veſtris virібꝰ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

non poteſtis efficere meo ſavore conſequamini. Nemo poteſt ſalubriter odiſſe peccata ſua, niſi Deus dederit, niſi auferat cor lapideum & inferat cor carneum: niſi pro corde polluto creet in nobis cor mundum : niſi pro ſpiritu pravo, ſpiritum rectum innovet in viſceribus noſtris. Sed cur hæc opera mihi ſumitur in recenſendis aliquot veteris ſcripturæ locis, quæ declarent admirabilem domini miſericordiam? Tota veteris inſtrumenti ſcriptura undique nobis prædicat, occinit, inculcat Dei miſericordiam. Et ubi ſunt illi phrenetici verius quam hæretici, qui duos ex uno faciunt deos, alterum veteris Teſtamenti, qui tantum juſtus fuerit, non etiam bonus; alterum novi, qui tantum bonus fuerit, juſtus non item, non ſaltem illam audiunt cantionem quæ toties itera-
Pſal. 117 tur in Pſal. Confitemini domino, quoniam bonus, quoniam in ſeculum miſericordia ejus? Ubi væſanus Manichæus, qui docuit eum,

qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

qui nobis tam amanter loquutus eſt per Prophetas, quique Moſi legem condidit, non fuiſſe verum Deum, ſed unum è noxiis dæmonibus? Idem Deus eſt utriuſque legis, eadem veritas, eadem miſericordia per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, niſi quod in Moſis lege ſunt umbræ, in Euangelio veritas: in illa promiſſio, hic exhibitio: ibi multa & magna miſericordia erga Iudæos, hic totus ille miſericordiæ fons, vel mare potius exuberavit in omnes totius orbis nationes, inundatione ſua proluens & profligans omnium mortalium mala. Hoc videlicet erat illud felix diluvium miſericordiæ: vetus illud diluvium ſervatis paucis oppreſſit peccatores, hoc ſalutare diluvium, deletis criminibus ſervat omnes credentes filio Dèi. Qui in veteris teſtamenti libris reſipiſcentibus Hebræis promittit veniam, idem præſens in Euangelio clamat omnibus: Venite ad me omnes, qui laboratis & onerati Matt. 11

 eſtis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

eſtis, & ego reficiam vos. Tollite jugum meum ſuper vos & invenietis requiem animabus veſtris. Iugum enim meum ſuave eſt, & onus meum leve. Relege etiam Chriſti vitam quid aliud vides quam perpetuam in omnes miſericordiam? gratias ſanabat ægrotos, pavit famelicos, ſublevavit periclitantes, mundabat leproſos, cęcis impartiit lucem, debiles & mancos reſtituit, dæmonia profligavit, mortuos reſtituit, pœnitentes abſolvit. Rurſus excute doctrinam illius univerſam, quid aliud reſipit, quam immenſam Dei miſericordiam. Quot parabolis rem eandem inculcat animis noſtris, ne qua poſſet elabi. Quid enim aliud egit parabola de ove revecta humeris paſtoris, de drachma perdita, & inventa, de ſanis quibus eſt opus medico, de ſervo cui donatum eſt omne debitum: rurſum de fœneratore qui donavit utriſque debitoribus, de publicano & pharifæo, de viatore ſaucio, quem Samaritanus curat, de œconomo

beni-

benigno in debitores, fraudulento in dominum: de filio prodigo recepto? Quin ipſum Euangelii vocabulum, nonne ſtatim miſericordiam pollicetur? Quid pollicetur? Cæcis lucem, captivis remiſſionem, confractis reſtitutionem, breviter annum acceptabilem domino, qui nihil aliud ſitit quam ſalutem hominum. Jam ipſum nomen Jeſu, hoc eſt, ſervatoris, quid aliud pollicetur peccatori, quàm ſalutem & miſericordiam? Si judicem profeſſus veniſſet, erat cur ſibi quiſque formidaret, nunc ſervatorem audis, & deſperas ſalutem? Denique quo certior eſſet fiducia ſalutis, quoniam incredibile videri poterat ſanguine hircorum ac vitulorum expiari tantam lernam criminum, quibus inquinatum erat genus humanum univerſum, ipſe Dei filius conſcendit aram crucis, ac pro noſtris peccatis immolavit ſeipſum victimam efficacem omnibus omniū peccatis expiandis. Atq; in ipſa cruce pēdens orat pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

crucifixoribus, pro conviciantibus & inſultantibus : & tu putas negaturum veniam agnoſcenti peccatum tuum, & imploranti miſericordiam? Confide miſericordi, & experieris miſericordiam, fides nihil non impetrat à Chriſto. Qui diffidit medico, ſibi obſtat, quo minus recipiat ſanitatem. In tantum vero non averſatur preces miſerorum ad ſe clamantium Deus, ut alienæ quoque precationi, ſi modo adſit fiducia, tribuat miſericor-
Matth 8. diam. Clamat Cananæa, & ſanatur filia : confidit Centurio, & reſtituitur famulus : rogat Archiſynagogus, & reviviſcit filia : deprecatur pater, & filius à peſſimo dæ-
Matth 9. monio liberatur. Clamant Apoſtoli : Domine ſerva nos, perimus, & ſervantur omnes. In multis non exſpectavit preces oris, videt fidem bajulorum, & dicit paralytico: confide fili, remittuntur tibi peccata. Tantum plorat mater & comites, & ſurgit extinctus adole-
Luc. 7. ſcens : tantum lachrymantur Mar-
tha

tha & Maria, & reviviſcit Lazarus: plorat Maria peccatrix, ungit & oſculatur, & audit: Remittuntur tibi peccata. Satis rogat, qui morbum agnoſcit: vehementer rogat, qui plorat & confidit. Mulier profluvio ſanguinis obnoxia furtim contingit veſtem Ieſu, & ilico ſenſit vim prodeuntis miſericordiæ. Multos item alios ſanatos legimus contactis veſtibus Ieſu. Adeo nuſquam non eſt parata illius miſericordia, & ad quamvis occaſionem ſublevat miſeros. Si non audes compellare Ieſum, ſi non potes contingere Ieſum, ſaltem furtim continge fimbriam, adito ſanctum aliquem in quo relucet pietas iſta, ut ſuis precibus te commendet miſericordi domino. Per hos enim exerit ſæpe virtutem ſuam, undiquaque paratus ad conferendam omnibus ſalutem. In hoc venerat, hic erat cibus quo paſcebatur, ut peccatores adduceret ad pœnitentiam. Quin & in Geneſi quum impii ſceleribus ſuis provocaſſent

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

iram domini, tamen ad preces A-
brahæ tot civitatibus exitio de-
votis veniam daturus erat domi-
nus, ſi decem ibi juſtos invenire
contigiſſet. Commeruerat interne-
cione deleri populus Iſraëliticus, &
dominus ad unius Moſi preces co-
hibet vindicem gladium. O cæcos,
ô ingratos, qui tam obviam, tam u-
bique paratam domini miſericor-
diam negligunt: ſed infeliciores,
qui deſperant quod ultro, quod
gratis offertur. Facile placatur, qui
volens ulciſcitur. Quid enim aliud
Ezech. 18. ſonat illa vox: Et quare moriemini
domus Iſrael? Rurſum alibi deplo-
rat, quod expanderit manus ſuas
tota die ad populum incredulum
& contradicentem. Iterum apud
Mich. 6. Micham: Popule mi quid feci
tibi, aut quid moleſtus fui tibi, re-
ſpõde mihi? Similiter apud Eſaiam:
Eſai. 1. Quid eſt quod ultra debui facere
vineæ meæ, & non feci ei? Domi-
nus nihil non facit ut nos ſervet, &
nos volentes abjiciemus ſpem ſalu-
tis? In Euangelio lachrymis etiam
proſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

proſequitur Hieroſolymam, quæ ſibi pertinacia peccandi exitum accerſebat. Quoties, inquit, volui congregare te, ſicut gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſtis. Luc. 13.
Dominus clementiſſimus plorat, quod non liceat ſervare miſeros, & nos illi diffidimus, quaſi ſervare nolit? In Euangelio tota domus perſtrepit gaudio, quod filius qui mortuus fuerat revixerit: qui perierat receptus ſit. Pater ille bonus cohortatur totum angelorum ac ſanctorum cœtum ad commune gaudium, quod unus peccator reductus ſit ad pœnitentiam: & tu miſer deſperas, & tibi ſalutem invidens, & domino tam ingens gaudium? Quem cruciat peccatorum interitus, quem exhilarat impiorũ converſio, eum credimus negaturum veniam reſipiſcentibus? Vocat omnes ad nuptiale conjugium, vult impleri domum ſuam, etiam cæcos & claudos compellit intrare. Quid tu reſtitas miſer? Cur non potes auelli à porcorum ſiliquis? Cur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

pugnas adverſus miſericordiam
Prov. 1. domini? Sapientia Dei Chriſtus
eſt. Ea juxta Salomonem egreſſa
domum paternam, venit in mundum, foris prædicat, & in plateis dat vocem ſuam, in capite turbarum clamitat, in foribus portarum urbis profert verba ſua, dicens: Uſque quo parvuli diligitis infantiam, & ſtulti ea quæ ſibi ſunt noxia cupiēt, & imprudentes odio habebunt ſcientiam? Convertimini ad correptionem meam. En proferam vobis ſpiritum meum, & oſtendam vobis verba mea. Quid eſt ſtultius, quam ob res fluxas ac momentaneas privari bonis æternis? Quid ſapientius, quam brevi tolerantia lucrifacere immortalitatem? Deſipiunt igitur omnes, qui perſeverant in peccatis: ſapiunt qui vitam in melius commutant. Quantis laboribus ſcrutamur rem viliſſimam in metallis, & tantum theſaurum oblatum & gratis oblatum aſpernamur, aut, quod ſtultius eſt, deſperamus? Deus eſt in miſe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ricordia Deus. Opum humanarum theſaurus exhauritur largiendo: miſericordiæ theſaurus non poteſt exhauriri. Addam & illud, quo magis adimam omnibus veniæ deſperationem. Obſtrinxit homini Deus ſuam fidem, nec ut ait Paulus, ſe ipſum abnegare poteſt. Non recuſat argui, ſi quod pollicitus eſt, non præſtiterit. Sic enim loquitur apud Eſaiam populo undique contaminato: Lavamini, mundi eſtote, auferte malum cogitationum veſtrarum ab oculis meis, quieſcite agere perverſe, diſcite benefacere, quærite judicium, ſubvenite oppreſſo, judicate pupillo, defendite viduam, & venite & arguite me, dicit dominus. Audis peccator, quid aliud requirit abs te miſericors dominus, niſi vitæ mutationem? Et ne quid dejiciat animum tuum flagitiorum enormitas, audi paratam omnium veniam: Si fuerint, inquit, peccata veſtra ut coccinum, quaſi nix dealbabuntur: & ſi fuerint rubra quaſi vermi-

Eſaiæ 1. 16.

Eſaiæ. 1. 18.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

culus, velut lana alba erunt. Si volueritis & audieritis me, bona terrę comedetis. Quis tam demens, qui nolit ſervari? Quid facilius quam audire patrem amantiſſimum, nihil imperantem, niſi quod ad noſtram pertinet felicitatem? Si volueritis, inquit, & audieritis. Nemo ſervare poteſt invitum. Salus autem per fidem, fides per auditum. Prope eſt ſermo ſalutiſer in corde tuo & in ore tuo. Tantum ne clauſeris aures cordis. Iam ſi rex quiſpiã perduellionibus aut læſę majeſtatis convictis ita loqueretur: quicquid hactenus tentatum, aut geſtũ eſt, totum condono, parata eſt omnibus venia, modo poſthac à ſimili facinore conquieſcant: nõne omnes fateantur prodigioſam principis miſericordiam, quæ nec in corpora ſontium ſæviat, nec bona fiſco ſuo applicet? Deus autem etiam præmio invitat ad correctionem vitę. Bona, inquit, terræ comedetis. Prorſus enim indigni ſunt ut fruantur hujus mundi bonis, qui largitorem omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

nium ſuis ſceleribus offendunt. Sed quanto munificentius eſt, quod nobis promittit Euangelium: Dabo vobis cor novum, dabo ſpiritum novum per quem ex mancipiis diaboli fietis filii Dei, per quem efficiemini membra filii mei unigeniti, per quem ſuccedetis in hæreditatem regni cœleſtis. Hic eſt, inquit, filius meus dilectus, ipſum audite. Cur ô Iudæa à veritate aures avertens, converteris ad fabulas Talmudicorum & Deuterotarum? Cur te moroſophe obturatis adverſus hunc doctorem auribus, Platonibus auſcultas, & Ariſtotelibus? Cur infelix Evæ progenies audis ſerpentem vanis promiſſis ad exitium prolicientem, & non audis Dei filium ad æternæ felicitatis conſortium invitantem? Pœnitentiam, inquit agite, inſtat regnum cœlorum. Fili⁹ promittit, pater fidejubet, datur interim arrabo ſpiritus: & tu dubitas amplecti tantam felicitatem oblatam? Nec alia vox eſt Apoſtolorum, quam domini: Pœnitentiam Act. 2.

agite,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

agite, & baptiſetur unuſquiſque veſtrum in nomine Ieſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum veſtrorum, & accipietis donum ſpiritus ſancti. Ac mox: Servamini à generatione iſta prava, ut ſervemini: relinquite vitam ſpurcam, fœdam, miſeram, & accipite vitam ęternam. Accurrunt milites, publicani, meretrices, idololatræ, parricidæ, magi, lenones, inceſti. Nullus excluditur, omnibus ex æquo patet aditus ad miſericordiam. Non imputatur vita ſuperior, modo pœniteat. Ne vero putes hanc domini miſericordiam ultra baptiſmũ non porrigi, quamvis Mõtanus è baptiſmo prolapſis occludat fores eccleſiæ, dominus nũquam occludit oſtium regni cœleſtis. Datus eſt ſemel ingreſſus in eccleſiam per baptiſmum, cujus typum gerit arca Noë, ſed relicta eſt per Dei miſericordiam omnibus ſecunda poſt naufragium tabula, imo reditus in arcam per pœnitentiam. Nec enim iteratur baptiſmus, quẽadmodum nec mors Chriſti, ſed ſupereſt

pereſt aqua lachrymarum,qua jam extinguuntur ſordes criminum: ſupereſt nitrum ſalutiferæ contritionis,&herbaBorith: Oportebat quidem eos quibus ſemel gratis cõdonata fuerunt omnia peccata, quiq; conſepulti cum Chriſto per baptiſmum cum eodem reſurrexerunt in vitæ novitatem,perſeverare in tanto dono,quod acceperant At miſericors & miſerator dominus, non ignorans imbecillitatem humanæ naturæ,pœnitentiæ remedium uſque ad finem vitæ omnibus paratum eſſe voluit. Verum quoniam nulli certus eſt mortis dies,vigilandum eſt omnibus, ne contemnant Dei bonitatem: ſed ſi relapſi fuerint, ſtatim properent ad remedium,priuſquam morbus aſſuetudine reddatur immedicabilior. Quidam olim ingenti periculo differebant baptiſmum uſque ad extremum vitæ diem,quos alii clinicos,alii aſperſos appellabant,veluti Chriſtianos parum γνησίους, ſed majore periculo peccator prorogat

pœni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

pœnitentiæ remedium, quod nuſquam non eſt paratum. Non ſemper adeſt baptiſtes, ſed vel in lecto cubans potes injuſtitiam tuam confiteri domino, vitęque correctioris propoſitum ſumere. Non ſemper adeſt, qui corpus abluat, ſemper adſunt lachrymæ, quibus abluas animæ ſordes. Nec ſine cauſa dubitatum eſt, an efficax eſſet ille baptiſmus, quo jam deſperata vita, ac tantum non animam agentes aſpergebantur, verius quam tingebantur. Declarabāt enim ſe perpetuo peccaturos fuiſſe, ſi perpetuo licuiſſet vivere. Sed multo juſtius dubitatum eſt à magnis viris, an frugifera ſit pœnitentia, quam ſtudio dilatam, jam hinc exituri ſuſcipiunt, non ſuſcepturi, niſi mors urgeret. Quemadmodum enim terra frequenter irrigata cœleſti pluvia, nec aliud proferens cultori ſuo, quam ſpinas & tribulos, execrabilis eſt & igni traditur: ita Deus nonnunquam ob pertinaciter ſpretam ipſius bonitatem, tradit eos in re-

probum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

probum ſenſum. Quare conſultiſſimum eſt fratres dilectiſſimi, non in longum proferre correctionem vitæ, ſed protinus ad vocem invitantis domini exuere veterem hominem cum factis ſuis & concupiſcentiis, ne toties non exauditus dominus, viciſſim non audiat nos clamantes ad ipſum. Terribilis vox eſt, qua comminatur his qui miſericorditer vocantem nolunt audire. Quia, inquit, vocavi & renuiſtis: extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret: deſpexiſtis omne conſilium meum, & increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo & ſubſannabo, quum vobis id quod timebatis advenerit. Quum irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit, quum venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia: tunc invocabunt me, & non exaudiam. Mane conſurgent, & non invenient me, eo quod exoſam habuerint diſciplinam, & timorem domini non ſuſceperint, nec acqui- Prov. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

quieverint conſilio meo, & detraxerint univerſæ correptioni meæ. Variis modis Deus corripit nos ut corrigat. Tandem ubi pertinacia noſtra vicit omnia remedia, deſtituit nos ut deploratos, proprioque relinquit arbitrio. Quemadmodum medicus, nihil non expertus quicquid ars poteſt ad depellendum morbum, ubi videt ægrotum omnia pharmaca reſpuere, tandem illum ſuo morbo relinquit, tanquam qui nolit vivere. Miſericordiam inquit, & judicium cantabo tibi domine. Iudicii dies manet omnes poſteaquam hanc vitam reliquerint. Quam diu durat hæc vita, ſpes eſt miſericordiæ. Ergo dum vivis, implora domini miſericordiam. Verum qui agunt animam, aut quos extrema ſenectus gravat, jam quodam modo vivere deſierunt. Audi ſapientis Hebræi conſilium: Quiſquis ex die in diem trahis funiculum iniquitatis, nec finem peccandi facis. Convertere inquit, ad dominum, & relinque pecca-

Pſal. 100.

Eccl. 17.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

peccata tua. Precare faciem domini, & minue offendicula. Revertere ad dominum, & avertere ab injuſtitia tua, & nimis odito execrationem: & cognoſce juſtitias & judicia Dei, & ſta in ſorte propoſitionis & orationis altiſſimi Dei, in partes vade ſeculi ſancti cum vivis & dantibus confeſſionem Deo. Non demorêris in errore impiorum, ante mortem confitere. A mortuo quaſi nihil petit confeſſio. Confiteberis vivens, vivus, & ſanus cõfiteberis, & laudabis Deum, & gloriaberis in miſerationibus ejus, quam magna miſericordia domini, & propitiatio illius convertentibus ad ſe. Audis paratam magnam Dei miſericordiam, ſed ſi vivus & ſanus confitearis domino. Quid autẽ dicemus de his quibus corpore jam defecto ad peccandũ. tamen non ponit animus peccandi libidinem: quique quum ob corpus ſenio præmortuum, turpia patrare non poſſint, tamen nequiter dicere non deſinunt? Quomodo vivi con-

fitebun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

fitebuntur domino, qui prius vivere deſierunt, quam peccare? Quin & tu, cui floret ætas, cur in dies, menſes, & annos prorogas vitæ correctionem? Si corpus tuum laboret hydrope, ac præſto eſſet præſens, certumque mali remedium, num diceres, anno proximo curabo morbum? Non ſic deſiperes, ſat ſcio, ſed avidiſſime properares ad ſanitatem. Et in animi morbis tanto periculoſioribus, ceſſas, procraſtinas, comperendinas, imo in mortis diem ſalutem tuam profers? Et quis tibi ſponſor eſt, vel in craſtinum diem victurum te? Hæc autem nequaquam eo ſpectant, ut cuiquam incutiamus veniæ deſperationem, ſed ut omnibus excutiamus ſine fine peccandi ſecuritatem. Eſt peccatum, quod nec in hoc ſeculo remittitur, nec in futuro. Avertat Deus, ne quis noſtrum eouſque feratur. Et ideo tutiſſimum eſt vitare peccatum. Proximum eſt, ut protinus deleamus pœnitentia quod admiſſū eſt incogitantia. Cadit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

dit & juſtus in die ſepties, ſed reſurgit, quanquam hoc de levioribus culpis dictum eſt. Et ideo frequenter atrociter comminatur in literis ſacris dominus, ne fiducia paratæ veniæ ſubinde revolvamur in cœnum flagitiorum. Nec enim ideo datum eſt pœnitentiæ pharmacum, ut volentes perſeveremus in morbo: ſed ne qui forte recidit, pereat in æternum. Apud Amos frequenter intonat dominus, ſuper tribus aut quatuor impietatibus: Nonne averſabor eos? Impietas eſt cogitare malum. Hic protinus erat reſipiſcendum, ſed major impietas eſt velle perficere quod cogitaris: ſaltem ab hoc gradu referendus erat pes ad meliora. Graviſſimũ autẽ crimen eſt, quod animo flagitioſe deſtinaris turpiter perficere. Nec hic reſipiſcim9, ſed addimus quartã impietatem, in malis noſtris ducentes conſuetudinem, & mala malis accumulantes. Nonne hic merito jam averſetur nos dominus? Merito ſane, niſi miſericordia illius ſupe-

Amos 2. 3.

ſuperaret juſtitiam ejus. Vide quid
poſt tã ſævas minas ſequitur apud
Amos 5. eundem prophetam: Hæc dicit do-
minus domui Iſraël: Quærite me
& invenietis, quærite dominum &
venite. Audiamus dominum com-
minantem, ne peccemus: audiamus
revocantem, ne deſperemus. Alio-
qui væ vobis, ſi quod per prophe-
tam comminatur, faceret nobis, &
poſt tertiam aut quartam impieta-
tem averteret à nobis ſuam miſeri-
cordiam, ac noſmet noſtræ volun-
tati relinqueret. Imo cum pleriſque
noſtrum male ageretur, ſi poſt mil-
leſimam impietatem dominus a-
verteret faciem ſuã. Verum ſtatim
ut cœperit ſævire juſtitia, inter-
pellat miſericordia, Domine deus
propitius eſto: obſecro, quis ſuſci-
tabit Iacob, quia parvul9 eſt? Et rur-
ſũ: Domine deus quieſce obſecro,
quis ſuſcitabit Iacob, quia parvulus
eſt? Sic agit cauſam imbecillitatis
noſtræ optima patrona miſericor-
dia. Nunc audi quam parata ſit ve-
nia reſipiſcenti. Miſertus eſt, inquit,
domi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

dominus ſuper hoc. Non erit, dixit dominus : Vides quam prompta pœnitentia minitantis ultionem, ſi nos vere pœniteat admiſſorum. Non erit, ait dominus. Obſecro, quę mater tam facile placatur filio ſuo? Itaque quum dominum habeamus tam placabilem, quum interpellatricem tam efficacem, quid eſt, cur aliquis ſui deſperans, vel in vitiis perſeveret, vel cum Iuda fugiat ad laqueum? Ob hoc ipſum dominus noſtræ ſaluti modis omnibus conſulens, paſſus eſt ſummos ac probatiſſimos viros in gravia crimina prolabi, ut horum exemplo conſolaretur & erigeret ad ſpem veniæ. Quid in libris ſacris laudatius rege David? Rex erat, propheta erat, vir erat juxta cor Dei, ex hujus ſtirpe promiſſus erat Chriſtus. At in quam fœdũ, quam multiplex crimen vir tantus prolapſus eſt? Audit à Nathan objurgationem ac ſævas minas domini. David autem totam hanc iram Dei duobus verbis vertit in miſericordiam: Pec-

cavi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

cavi, inquit, domino: ac mox Na-
than : Dominus quoque tranſtulit
1. Reg. 12. peccatum tuum, non morieris.
Prolixæ ſunt minæ, ut corrigatur,
ſed quam expedita vox miſericor-
diæ? Non morieris. Sic per Eſaiam
Eſa. 38. audit Ezechias: Morieris & non vi-
4. Reg. 20. 1. ves. Flevit Ezechias fletu magno.
Nondum propheta mortis denun-
ciator egreſſus fuerat dimidium
atrii, revocat illum domini miſeri-
cordia. Revertere, inquit, & dic
Ezechiæ duci populi mei: Hæc di-
cit dominus Deus David patris tui,
audivi preces tuas, & vidi lachry-
mã tuam, & ſanavi te. Die abhinc
tertio aſcendes templum domini.
3. Reg. 21. De Achab hoc teſtatur liber Regũ
tertius : Non fuit alter talis ſicut
Achab, qui venundatus eſt ut face-
ret malum in cõſpectu domini. Et
hic audit, occidiſti, inſuper & poſſe-
diſti. Siquidem occiſio Naboth oc-
cuparat illius vineam, ille vero tan-
dem territus atrocibus minis ſci-
dit veſtimenta ſua, & operuit cili-
cio carnem ſuam, jejunavitque &

dormivit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

dormivit in ſacco, & ambulavit demiſſo capite. Durus erat Achab, ſæpe contempſerat objurgantem dominum, ſcelera ſceleribus accumularat, & tandem terretur metu malorum imminentium potius quam reſipiſcit, & tamen immenſæ miſericordiæ dominus loquitur Heliæ: Nonne vidiſti humiliatum Achab coram me, quia igitur humiliatus eſt mea cauſa, non inducam malum in diebus ejus. Si tanta vis eſt falſæ pœnitentiæ, ut gladium ultorem extorqueat è manu Dei, quid faciet animus vere mutatus in diverſum affectum, jamque non metu ſupplicii, ſed amore Dei deteſtans quod admiſit? Hoc conſilio paſſus eſt & Petrum, quem deſtinarat eccleſiæ ſuæ principem, inſigniter labi. Tantum flevit, & miſericordiam eſt conſequutus. Quum huic tradit oves ſuas, pro quibus mortuus fuerat paſcendas, num exprobrat illi crimen ter abjurati domini? Nequaquam, nam enim totum hoc ſic erat dilutum lachrymis, ut ne veſtigium qui-

 dem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

dem remaneret in memoria clementis Domini. Proſtratus eſt Paulus eccleſiæ Dominicæ perſecutor, & factus eſt doctor gentium. Habemus magna exempla peccantium, habemus & pœnitentium, non oportet cujuſquam exemplo provocari ad peccandum, ne tentemus Dominum, ſed ſi quis peccato fuerit circumventus, habet exempla pœnitentiæ ne deſperet. Præpoſtere vero faciunt qui quos ſequuti ſunt peccantes, eoſdem nolunt ſequi pœnitentiam agentes. Quot ſunt Principes, qui ſuis adulteriis & homicidiis blandiuntur exemplo David? Quanquam in David extiterant alioqui tot egregiæ virtutes, ut crimen hoc poſſet illarum penſatione condonari, ſed utinam quemadmodum ſequuntur errantem, ita ſequantur & pœnitentem. Ipſe peccatum ſuum traduxit per univerſas orbis nationes, ac ſpretis aulæ deliciis pro purpura ſumit cilicium, cinerem tanquam panem comedit, & poculum ſuum miſcet fletu, lavat

ſingu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſingulis noctibus lectum ſuum la-
chrymis, & ſtratum ſuum fletu ri-
gat. Nec puduit illum omnibus
peccatoribus dictare ac præcinere
carmen pœnitentiæ: Miſerere mei
Deus ſecundum magnam miſeri-
cordiam tuam, & ſecundum mul- Pſal. 50.
titudinem miſerationum tuarum
dele iniquitatem meam. Iudex erat
& pronunciaverat adverſus ſeipſum
ſententiam capitalem. Nam vehe-
menter indignans, Vivit, inquit, Do-
minus, quia filius mortis eſt qui fe-
cit rem hanc. Non potuit eviden- 2. Reg.
tius condemnari quam voce pro- 12.
pria. Deus erat judex, & tamen velu-
ti verſa perſona detulit ipſi reo judi-
cium. Captus eſt judex, & vicit qui
detulit judicium: victus eſt feliciter
David, vicit miſericorditer Deus,
dum peccatorem ſui oblitum ipſi o-
ſtendit. Antea ceu victor ac temu-
lentus infelici proſperitate, frueba-
tur adamata muliere, fruebatur dul-
ciſſimo puero: verum ubi conver-
ſus eſſet ad dominum, tum demum
vidit, ubi fuiſſet, & quid eſſet inter

 juſtum

juſtum & injuſtum, quemadmodum docet alia prophetia. Quum peccator ex animo agnoſcit turpitudinem ſuam, ſeſeque dignum ſupplicio fatetur, tunc juſtificatur Dominus & vincit quum judicatur, hoc eſt, quum judicium defert homini velut ipſe judicandus. Cæterum qui ſuam juſtitiam conſtituunt, Deum quodammodo faciunt injuſtum & mendacem qui miſericordiam ſuam agnoſci vult in omnibus, & gaudet noſtram injuſtitiam in ſuam gloriam vertere, dum ubi exuberavit peccatum, ibi exuberat illius gratuita beneficentia. Non ſic ille vetus Adam, ſed appellatus ad confeſſionem rejicit culpam in uxorem. Itidem illa provocata ad confeſſionem, confert crimen in ſerpentem.
Pſal. 50. Si noviſſent dicere canticum David, Miſerere mei Deus, non exulaſſent è paradiſo. Ab his majoribus non degenerans Cain, quid dicit
Gen. 4. ad pœnitentiam provocatus à Domino, Num ego ſum cuſtos fratri mei? Si dixiſſet, Peccavi, miſerere

& ſ

& ſi dixiſſet ex animo, parata erat Dei miſericordia. Eſt dolor juxta carnem, qui mortem parit qualis erat Iudæ, ſed rurſus eſt dolor ſecundum Deum, qui ſalutem adfert & ſolidum gaudium. Paulus tenere diligens omnes ſuos, tamen gaudet quod Corinthios in hujuſmodi dolorem conjecerit, damnato eo, qui rem habuerat cum uxore patris: ſiquidem ex hujuſmodi dolore velut ex amaro pharmaco ſequitur perpetuum gaudium. Et interim certa ſalutis ſpes admixta pœnitentiæ temperat doloris amaritudinem. Ita David quum ingenue confeſſus eſſet peccatum ſuum, ac commeritam Dei vindictam, audi quantum ſpei conceperit ex miſericordia Domini: Aſperge me, inquit, Domine hyſopo & mundabor, lavabis me & ſuper nivem dealbabor. Non ex ſuis benefactis, ſed ex aſperſione ſanguinis agni immaculati pollicetur ſibi mundiciem; quumque agnoſcat ſeſe ex utero matris ſordibus inquinatum, tamen ex hoc la- Pſal. 50.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

vacro ſperat candorem innocentiæ, cui cedat etiam candor nivis. Nec ſolum ſperat redituram innocentiam, verum etiam pœnitentiæ mœrorem vertendum in ſpirituale gaudium. Auditui, inquit, meo dabis gaudium & lætitiam, & exultabunt oſſa humiliata. Redde mihi lętitiam ſalutaris tui, & ſpiritu principali confirma me. O miram peccatoris fiduciam, etiam amplius quiddam ſibi promittit: Et exultabit, inquit, lingua mea juſtitiam tuam Domine, labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam. Expertus tantam Domini miſericordiam, hortabitur & alios ut reſipiſcant. Ita
Luc. 22. Dominus Petro: Et tu converſus aliquando confirma fratres tuos. Perierat David, ſi juſtitiæ ſeſe commiſiſſet, ſed hac parte inferior appellavit miſericordiam, & ideo miſericordias Domini cantat in æternum. Qui litem agunt apud homines, quoties de cauſa periclitantur ſi queant, appellant aliud tribunal, quanquam incerti an illic ſint

exper-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

experturi judicem æquiorem. Neque enim raro fit, ut qui appellavit, ſuo malo appellarit. Nobis autem chariſſimi, longe tutiſſimum eſt, non contendere cum juſtitia Dei, hoc eſt, non jactare adverſus ſtimulum calces, ſed protinus appellare tribunal miſericordiæ. Et in humanis quidem judiciis nihil ajunt eſſe tutius, quam ſi quo liceat fuco pernegare crimen intentatum. & rhetores miſerrimum cauſæ ſtatum eſſe docent, quam vocant deprecationem, quum reus dicit, Peccavi, ignoſce. Hic contra nihil tutius quam ultro confiteri, quicquid admiſſum eſt & implorare judicis miſericordiam. Huc quum in omnibus ſacris libris nos tam amanter provocet divina bonitas, huc quum tot inſignium virorum exempla cohortentur, cur invenitur qui ſui deſperans malit in malis conſeneſcere? In Deo, qui ſimpliciſſimæ naturæ eſt, nihil eſt, quod cum alio pugnet: & tum ſi ſpectemus ea, quæ nobis eveniunt, videtur certamen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

eſſe inter Dei juſtitiam & ejus miſe-
Iacob. 2. ricordiam. Juſtitia vocat ad pœnam, ſed miſericordia juxta Iacobi dictum κατακαυχᾶται τῆς κρίσεως, hoc eſt, exultat adverſus judicium veluti victrix. Quis unquam occlamavit, Jeſu miſerere, quin ilico miſericordiam ſit adeptus? Clamat Cananæa, miſerere Domine, & ſanatur filia: Clamet & unuſquiſque peccator, miſerere domine, & ſanabitur anima. Clamat mendicus ille cæcus, miſerere fili David, & abjecto palliolo recipit oculos: Clamemus & nos miſerere Ieſu fili Dei, clamemus fortiter & conſtanter inter medias obſtrepentium malarum cogitationum turbas, & ex hujus mundi mendicis faciet regni cœleſtis hæredes. Quiſquis ambit hujus vitæ commoda, cæcus eſt, mendicus eſt, in ſordido pallio ſtipem rogat à populo. Qui regnum ambiunt, etiamſi rem magnam ambire videntur, nihil aliud quam ſtipem miſere mendicant à turba. Qui venantur honores & quaslibet amplas digni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

dignitates, populo occlamant, miſeremini, date ſtipem. At ſi quis occlamet Ieſu, Domine miſerere, paratus eſt ille dare nobis ſeipſum. Reſtat Dominus, vocat ad ſe, quin accurris infelix? cur ceſſas in pannis tuis infelicibus? Patet ara miſericordiæ, & tute vertis ad vincula dementiæ: Aperitur aſylum divinæ clementiæ, & tu profugis in barathrum infelicis deſperationis: Servator porrigit tibi manum, & tu avertis vultum: Reſeratur tibi cœlum: & tu te proripis ad præcipitium: Aperitur tibi divinæ bonitatis gremium, & tu fugis ad infelicem laqueum. Latro audit in cruce, Hodie mecum eris in paradiſo, & tu teipſum addicis gehennæ.

Sed jam tempus eſt ut abſolvam quod poſtremo loco ſum pollicitus, quibus modis potiſſimum extorquenda ſit Dei miſericordia. Nam de precibus, lachrimis, jejunio, cilicio, cinere, hoc eſt, de corde contrito jam ſparſim dictum eſt in tota oratione, atque hæc quidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

impetrant Dei miſericordiam: cæterum beneficentia in proximum extorquet etiam, ut ita loquar. Qualem quiſque vult eſſe Deum in ſe, talem ſe præbeat proximo ſuo. Græcorum proverbio dicitur, gratia gratiam parere: apud nos vero, miſericordia parit miſericordiam: Date, & dabitur vobis, remittite, & remittetur vobis, & qua menſura menſi fueritis proximo, eadem Deus metietur vobis. Miſericordiam autem ſive eleëmoſynam appello, non ſolum quando remittitur vindicta, aut ſublevatur egeſtas proximi, ſed officium quodcunque quod pio animo confertur in fratrem. Qui docet errantem, qui corripit delinquentem, nonnunquam & qui verberibus caſtigat peccantem, ſi id faciat Chriſtiano affectu, miſericordiam confert in proximum: qui exhortatur ceſſantes, qui conſolatur afflictos, qui in ſpem erigit deſperantes, miſericors eſt in proximum ſuum, & miſericordiam Dei vel penſat vel provo-

Luc. 6.

cat.

cat. Neque vero convenit Chriſtianorum miſericordiam eſſe vulgarem : mendico ſtipem dat etiam ethnicus, amico periclitanti ſuccurrit etiam quilibet, errata quædam condonant etiam gentes. Qualem oporteat eſſe noſtram miſericordiam docet Euangelium : Eſtote miſericordes, ut ſitis filii patris veſtri qui in cœlis eſt. Si vulgaris eſt Dei in nos miſericordia, ſufficiat nobis & in proximum vulgaris miſericordia. Quod ſi ille ſolem ſuum jubet oriri ſuper bonos & malos, & tam divitem hujus mundi proventum patitur eſſe communem piis & impiis, ſi volumus illius germani videri filii, ſimus & nos benefici, non ſolum in amicos, cognatos, & bene meritos, ſed etiam in alienos, etiam in inimicos ac male meritos. Si Deus pro nobis idololatris ac gehennæ filiis unicum filium ſuum tradidit, magnum videtur ſi nos viciſſim in inimicum officium conferimus, qui vel ob hoc frater eſt, quod homo eſt? Et ſi

Luc. 6.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

Dominus juſtus pro peccatis noſtris ſemetipſum immolavit in ara crucis, magnum videtur, ſi proximo remittimus injuriam? Qua fronte peccator clamat, Miſerere mei Deus, qui fratri ſuo negat miſericordiam? Nonne is merito audiet illud ex
Matt. 18. Euangelio: Serve nequam, omne debitum remiſi tibi, nonne oportuit & te miſereri conſervi tui? Quicquid beneficentiæ contulerimus in proximum, id Dominus patitur ſibi imputari, quum nullius egeat. & quanquam quicquid in fratres noſtros collocare poſſumus officii, id totum cumulatiſſime collocatum eſt prius in nos à Deo: tamen perinde quaſi noſtris in proximum benefactis obſtringatur, pollicetur ſe cum fœnore multo repoſiturum menſuram bonam, confertam & coagitatam. An non eſt bona menſura, quum pro pauperi collecto hoſpitio Dominus te recipit in regnum cœleſte? Optima diteſcendi ratio eſt, hujuſmodi benignitate paupereſcere. Prudentes hujus

mundi

mundi non ſinunt pecuniam ſuam in ſcriniis otioſam eſſe, ſed apud menſarios deponunt, ut pariat uſuram. Qui cœleſtibus bonis volunt diteſcere, cum hoc liberaliſſimo fœneratore rem habeant. Beatos appellamus divites, & in Euangelio beati dicuntur miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Fœneratur, inquit ſapiens ille Hebræus, Domino, qui miſeretur pauperis, & viciſſitudinem ſuam reddet ei. Et propheta: Peccata, inquit, tua eleëmoſynis redime. quoniam, ut ait Apoſtolorum princeps, Charitas operit multitudinem peccatorum. Audis permutationem, ſed cum ingenti lucro. Similiter & pſaltes ille myſticus: Beatus homo qui miſeretur & commodat. Fœnerat igitur Deo, quiſquis amore Dei beneficium collocat in proximum. Audis mutuum, audis fœnerationem, audis redemptionem. Quiſquis læſit proximum, obnoxius eſt illi, quem læſit: quiſquis officio juvat proximum, obſtringit

Matth. 5. Prov. 19.

Dan. 4. 1. Pet. 4.

Pſal. 111.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſtringit illum quem affecit benefi-
cio. Ne exige vindictam ab eo qui
læſit, ſed cum Deo permuta: con-
dona proximo pauca leviaque deli-
cta, & Deus ex pacto tibi donabit
univerſa. Ne repete mercedem à
proximo, cui beneſeceris, ſed à Deo
repoſce, quicquid erogaris. & ille
pro temporariis reponet ęterna. Va-
ria ſunt ſacrificiorum genera, quibus
placatur Deus, hymni ſpirituales,
cantus, preces, vigiliæ, ieiunia, vili-
tas veſtium: ſed nullum ſacrificii ge-
nus efficacius, quam miſericordia in
fratrem. Ite, inquit Dominus, & di-
ſcite quid ſit: Miſericordiam volo, &
Oſeæ 6. nō, ſacrificium. Non damnat ſacrifi-
cia ſed omnibus præfert miſericor-
diam. Quod nos Dominus Ieſus ore
ſuo docere dignatus eſt in Euange-
lio, id multo ante docuit per os Mi-
Mich. 6. cheę prophetæ. Quum enim Domi-
nus exprobraſſet populo ſuo invin-
cibilem in malis pertinaciam, po-
pulus anxius, quo pacto queat pla-
care Deum, merito tot ſceleribus
irritatum, ait: Quid dignum offe-
ram

ram Domino? Curvabo genu Deo excelſo? Nunquid illi offeram holocauſtomata, & vitulos anniculos? Nunquid placari poteſt in millibus arietum, aut in multis millibus hircorum pinguium? Nunquid dabo primogenitū meum pro ſcelere meo, fructum ventris mei, pro peccato animæ meæ? Hactenus populus intelligens nullum ab homine ſacrificium immolari poſſe ſatis idoneum peccatis expiandis, etiamſi ſupra multa arietum millia primogenitum filium, quo nihil habet charius, immolaret: ſed indicat propheta ſacrificium efficacius, quo ſtatim placetur ira Dei. Indicabo tibi ô homo, quid ſit bonum, & quid Dominus quærat à te: utique facere judicium, & diligere miſericordiam, & ſolicitum ambulare cum Deo tuo. Quid eſt facere judicium? Neminem lædere. Quid eſt facere miſericordiam? Etjam immerentibus bene facere. Paulus Apoſtolus addit inſuper aliquid Encomio miſericordiæ: Si
tradi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

tradidero, inquit, corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodeſt. Magnam rem præſtitit Abraham, qui paratus erat, unicum filium quem diligebat, immolare: ſed plus præſtiterit, ſi quis proprium corpus amore Dei tradat incendio. Atqui hoc quoque ſacrificio gratior eſt charitas. Porro charitas in proximum quid aliud eſt, quam miſericordia? Itaque quum omnes in omnibus aſſidue egeamus Dei miſericordia, perpetuo nobis ſtudium eſſe debet, ut mutua miſericordia non invicem ſublevemus, & alii aliorum onera geſtantes invicem impleamus legem Chriſti, quæ miſericordiam exigit potius quã ſacrificium, & ſuam nos miſericordiam redimere vult miſericordia collata in proximum. Verum ut gaudio geſtit animus, quum repeto mecum, quanta ſit in nos miſericordia Domini, quamque eam nobis parabilem eſſe voluerit: ita ingens dolor oboritur cordi meo, quoties con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

contemplor, quam rarum ſit inter Chriſtianos miſericordiæ ſtudium. Si vere miſericordes eſſemus, etiam iu Turcas ſe proferret noſtra beneficentia, congereremus carbones igneos in capita illorum, ut victi noſtra bonitate, tandem accederent ad religionis conſortium. Nunc Chriſtiani Chriſtianos bellis, latrociniis, furtis, rapinis crudelius inceſſimus ac vexamus, quam ullæ feræ genus inimicum infeſtant. Si quæſtum ſpectes, quid aliud quam mutuo laniatu vivimus, piſcium ritu? Quis compendioli cauſa non paratus eſt imponere fratri ſuo, cujus egeſtati vel gratis debebat ſuccurrere? Nunc ex inopia fratris intenditur indicatura. Moritur frater inopia cibi. Quo majus video periculum, hoc illi charius vendo quod deſiderat. Quam immitis erga inferiores ferocia, quanta inferiorum erga ſuperiores rebellio, quam nuſquam ſyncera charitas. Rixis, obtrectationibus, ſycophantiis plena ſunt omnia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

omnia. Nec ſolum levem injuriam atroci talione penſamus, verum etjam immerentes ultro lædimus. Nec interim nobis venit in mentem, quantam miſericordiam Dominus in nos effuderit, repetiturus utique quod dedit, niſi quod accepimus, refundamus in proximum. Si quæritis, inquit propheta, quærite. Si quærimus Dei miſericordiam, vere & ex animo quæramus. Convertimini & venite. Illa ſe convertit ad nos, ſi nos convertamur ad illam. Venit ad nos Dei miſericordia quum in terras deſcenderet Dei filius, nos viciſſim veniamus ad illam. Inclinat ſe Dominus clementiſſimus, ut abſolvat adulteram, ſed viciſſim erigamus nos affectum noſtrum ad inclinantem ſe nobis. Primus gradus eſt, abiicere mala. Sic medici primum corpus inaniunt, ut poſt inſerant ſuccos meliores. Evome & tu peccator ex animo tuo pravas cupiditates, quæ militant adverſus Deum, libidinem, avaritiam, luxum, arrogan-

Eſa. 21.

Ioh. 8.

rogan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

rogantiam, iracundiam. Quum perſiſtens in peccatis implorat Dei miſericordiam, nonne perinde facit, quaſi hoſtis armatus gladium & clypeum tenens petat pacem? Qui petit, accipit: qui quærit, invenit: qui pulſat, huic aperitur. Si petitis miſericordiam, vere petite: ſi quæritis, vere quærite: ſi pulſatis oſtium miſericordiæ, vere pulſate. Vultis exemplum, vere petentis miſericordiam? Recte petebat filius ille profuſor, ſed jam relictis porcis, ſed jam reverſus ad patrem: Pater peccavi in cœlo & coram te, fac me ſicut unum ex mercenariis tuis. Iam audi publicanum, qui ob conſcientiam ſuorum criminum non audet attollere oculos in cœlum, non audet propius accedere ad propitiatorium, ſed procul ſtans, tundit pectus ſuum, ac dicit: Domine propitius eſto mihi peccatori. Petit, qui mutatis in diverſum affectibus, pro temulento fit ſobrius, pro ganeone caſtus, pro nepote temperatus, pro rapace beneficus, pro menda-

Mat. 7.

Luc. 15.

Ibid. 18

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

mendace verax, pro maledico benedicus, pro fucato ſimplex, pro vindice mitis, pro crudeli miſericors. Pulſat autē qui pia improbitate veluti vim faciat miſericordiæ divinæ, nunquam ceſſans miſericordiā exercere in proximum. Clama Domino, Miſerere: ſed ſi vis audiri, fac ut illū viciſſim audias. Clamat ille in membris ſuis egenis & infirmis Hic ſi tu obturas aurē tuam, ille viciſſim non audiet te clamantem ad ſe. Ille in ſuis puſillis refocillatur: ille in iiſdem ſitit, eſurit, ægrotat, affligitur: in iiſdem negligitur, & offenditur. Sed impudentius etiam dicit Domino: Miſerere mei: qui non ſolum claudit viſcera ſuper fratre ſuo, verum etiam vexat immerentem, opprimit imbecillem, traducit innoxium, ſpoliat inopem, imponit incauto. In his factis perſeverans fruſtra inclamat Domini miſericordiam. Si qui Chriſtum in ſuis mem-
Mat. 15. bris non refocillarunt, audient: Ite maledicti in ignem æternum. quid audituri ſunt, qui Chriſtum in
ſuis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

ſuis membris conviciis inceſſunt, conſpuunt, irrident, cædunt, affligunt, criminantur, occidunt? Celebratur inter mimos, ni fallor, Publianos, digna Chriſtiano ſententia: Beneficium dando accepit, qui digno dedit. Quid hic contaris moroſus, expenſor alienæ dignitatis? Digno dedit: quiſquis membro Chriſti dedit: digno dedit, quiſquis fratri dedit. Denique digno dedit, quiſquis amore Ieſu dedit homini. Si quæris lucrum, illi fœnera: ſi metuis malum, habes quo redimas. Poſt ſævam objurgationem, quid ait Dominus in Euangelio? Veruntamen date eleemoſynam, & ecce omnia munda ſunt vobis. Quum tempeſtas maris urget, non dubitas mercium quamvis precioſarum jactura redimere vitam: quum imminet vindicta Dei, gravaris in proximum erogare pecuniam? Quid non facis, exorto incendio? Quod autem incendium formidabilius quã iræ divinæ, quum exarſerit in brevi ira ejus, Luc. 11.

Eccl. 3. ejus, nec uteris ad hoc extinguendum monſtrato remedio? Quod, inquies? quis monſtrat? Optimus ille Sirach: Ignem, inquit, ardentem extinguit aqua, & eleëmoſyna reſiſtit peccatis. Eleëmoſyna neſcit oſtentationem, alioqui perdit nomen ſuum. Qui præcinente tuba, dant ſportulas, non præbent eleemoſynam, ſed licitantur gloriam.
Matth. 6. Ea demum eſt eleëmoſyna Deo, quum neſcit ſiniſtra tua, quid faciat
Eccl. 29. dextra tua. Pone, inquit ille, theſaurum tuum in præceptis altiſſimi, & proderit tibi magis, quam aurum: conclude eleemoſynam in corde pauperis, & hæc exorabit pro te ab omni malo. Nunquam tutius defoditur theſaurus, quam in corde pauperis: Hic longe melius includitur quam ſcriniis ferreis. Obliviſcere tu depoſiti: ignoret pauper ſi fieri poteſt, auctorem beneficii. Quum res poſcet interceſſorem, non erit muta eleëmoſyna, ſed exorabit Dominum, ut qui proximum ſublevaris in aliquo malo, libere-

ris

ris ab omni malo. Vultis audire loquentem eleëmoſynam? Venite benedicti patris mei. quia quum eſurirem, dediſtis mihi cibum: quum ſitirem, dediſtis mihi potum: quum eſſem nudus, veſtiviſtis me: quum egerem lecto, collegiſtis me, quum ægrotarem, inviſiſtis me: quum eſſem in carcere, veniſtis ad me. Illi non meminerant officiorum & dicunt: Domine, quando vidimus te egentem his rebus, & ſuppeditavimus tibi? Pars altera commemorat ſuas virtutes, & audiunt: Ite in ignem æternum. An non hic tempeſtiva interpellatrix fuerit nobis eleëmoſyna, quæ liberabit à gehenna, hoc eſt, ab omni malo: & adjunget Domino, qui fons eſt bonorum omnium? Quid igitur ſupereſt chariſſimi, niſi ut imploremus Domini miſericordiam, ut hoc quoque nobis largiatur, ut eſſe miſericordes poſſimus in proximum, ne ſi hic illius miſericordiam neglexerimus, poſt eam fruſtra requiramus: ſed tanto ſeverius judicium expe-

Mat. 15.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]

experiamur, quanto fuerimus hic majore miſericordia provocati. Vincat in nobis humanos affectus miſericordia in fratres, ut in Deo vincat erga nos miſericordia judicium. Ita fiet, ut concordibus animis ſimul miſericordias Domini cantemus in æternum, profitentes miſerationes ejus eſſe ſuper omnia opera ipſius. Cui laus & gloria per omnes fines terræ in omne ævum.

FINIS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
190 M 18 [3]